

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Andrea Janišová

**Podmienené zastavenie trestného stíhania
a narovnanie ako formy odklonu v trestnom konaní**

Diplomová práca

Olomouc 2011

Ja, nižšie podpísaná Andrea Janišová, autorka diplomovej práce na tému Podmienené zastavenie a narovnanie ako formy odklonu v trestnom stíhaní, ktorá je literárnym dielom v zmysle zákona číslo 121/2000 Sb., dávam týmto ako subjekt údajov súhlas v zmysle § 4 písm. e., zákona číslo 121/2000 Sb., správcovi:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 511/8, Olomouc 771 47

k spracovaniu osobných údajov v rozsahu mena a priezviska, a to vrátane zaradenia do katalógu a ďalej k sprístupneniu mena a priezviska v katalógoch a informačných systémoch UP, a to vrátane neadresovaného sprístupnenia pomocou metódy diaľkového prístupu. Údaje môžu byť takto sprístupnené užívateľom služieb Univerzity Palackého. Súhlas sa poskytuje na dobu ochrany autorského diela podľa zákona číslo 121/ 2000 Sb. Prehlasujem, že moje osobné údaje vyššie uvedené sú pravdivé.

„ Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému Podmiené zastavenie a narovnanie ako forma odklonu v trestnom konaní vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje.“

V Poprade, dňa 26.12.2011

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som sa chcela poďakovať pánovi Prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc. za odborné pripomienky a námety pri spracovávaní mojej diplomovej práce.

OBSAH

Skratky právnych predpisov.....	6
1. Úvod do problematiky odklonov v trestnom konaní.....	7
1.1. Historický vývoj.....	8
1.2. Podstata a účel odklonov v trestnom konaní.....	9
1.3. Typy odklonov.....	12
1.4. Doporučenie Rady Európy č. 2/87/18.....	13
2. Podmienené zastavenie trestného stíhania.....	14
2.1. Podmienky uplatnenia podmieneného zastavenia trestného stíhania.....	14
2.1.1. Konanie o prečine.....	15
2.1.2. Priznanie obvineného.....	15
2.1.3. Náhrada škody.....	17
2.1.4. Súhlas obvineného.....	19
2.1.5. Dostačujúce vyriešenie veci.....	19
2.2. Rozhodnutie.....	20
2.2.1. Skúšobná doba.....	22
2.3. Rozhodnutie o osvedčení sa.....	23
2.4. Opravné prostriedky.....	24
3. Narovnanie.....	26
3.1. Podmienky uplatnenia narovnania.....	28
3.1.1. Stíhanie pre prečin.....	28
3.1.2. Súhlas obvineného a poškodeného.....	29
3.1.3. Prehlásenie obvineného.....	30
3.1.4. Úhrada škody.....	31
3.1.5. Peňažitá čiastka určená na obecne prospešné účely.....	32
3.1.6. Výsluch obvineného a poškodeného.....	34
3.2. Dostačujúce vyriešenie veci.....	35
3.3. Rozhodnutie.....	36
3.4. Opravné prostriedky.....	37
4. Právna úprava alternatívnych spôsobov konania v SRN.....	39
4.1. Podmienky skráteného konania.....	39
4.2. Priebeh skráteného konania.....	40
4.3. Nedostatky skráteného konania.....	41

4.4. Porovnanie právnej úpravy v SRN a ČR	43
5. Záver	45
6. Použitá literatúra	48
6.1. Monografie	48
6.2. Zákonné predpisy	48
6.3. Rozhodnutia súdu	49
6.4. Odborné články	50
6.5. Internetové zdroje	50
7. Zhrnutie.....	51
8. Summary.....	52
9. Kľúčové slová.....	53
9.1. Kľúčové slová v angličtine	53

Skratky právných predpisov

EÚĽP – Úmluva o ochrane ľudských práv a základných slobôd

LZPS – Listina základných práv a slobod, vyhlásená usnesením predsedníctva
Českej národnej rady zo dňa 16.12.1992 ako súčasť ústavného
poriadku Českej republiky pod č. 2/1993 Sb., v znení ústavného
zákona č. 162/ 1998 Sb.

OZ - Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v znení neskorších predpisov

SRN – Spolková republika Nemecko

StPO – Strafprozessordnung

TrŘ - Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v znení
neskorších predpisov

TZ - Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v znení neskorších predpisov

ZSM - z. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, v znení neskorších
predpisov

1. Úvod do problematiky odklonov v trestnom konaní

V trestnom zákone ani v trestnom poriadku nie je presne uvedená definícia pojmu odklon. Odklony predstavujú alternatívu k štandardnému priebehu trestného konania, pri ktorom dochádza k vysloveniu viny a uloženiu zákonom dovolenej trestnej sankcie.¹ V hlave XX. Trestného poriadku zákonodarca vymedzil zvláštne spôsoby konania, pod ktoré okrem iného zahrnul aj inštitút odklonov. Podľa tejto úpravy pod pojmom odklon rozumieme podmienené zastavenie trestného stíhania, narovnanie, podmienené upustenie od podania návrhu na potrestanie, odstúpenie od trestného konania v konaní vo veciach mladistvých a trestný príkaz.²

Česká trestne procesná náuka vykladá pojem odklonu ako odklon od klasického priebehu trestného konania, nie však odklon od trestného konania samotného, čo by znamenalo zmenu kvalifikácie spáchaného skutku a jeho potrestanie napríklad v rámci správneho konania.³

V mojej práci sa budem venovať predovšetkým podmienenému zastaveniu trestného stíhania a narovnaniu. Odstúpenie od trestného konania v řízení vo veciach mladistvých je s účinnosťou od 1.1.2004 upravené v § 70 a § 71 zákona č. 218/2003 Sb.⁴ Inštitút trestného príkazu je v teórii aj praxi uznávaný ako forma odklonu, v pravom zmysle sa však jedná skôr o urýchlenie rozhodovania v trestnom konaní, ktoré prebieha štandardným spôsobom.⁵

V rámci vývoja spoločnosti dochádza aj k vývoju trestnej kriminality, menia sa spôsoby páchania trestnej činnosti, objavujú sa činy, ktoré nie sú ako trestné uvedené v trestnom zákone, avšak verejnosť sa ich trestne právny postih dožaduje, mení sa správanie sa páchatel'ov a klesá veková hranica mladistvých pri páchaní prečinov. Všetky tieto atribúty kladú čoraz väčšie nároky na orgány činné v trestnom konaní. Verejnosť požaduje sprísnenie trestnej politiky, kriminalizáciu niektorých hospodárskych aktivít, právnu zodpovednosť právnických osôb či zníženie dolnej vekovej hranice trestnej zodpovednosti.⁶ Spoločnosť žiada, aby bolo spravodlivosti učené zadost', páchatel' bol potrestaný, jeho okolie chránené od páchania ďalšej

¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. 678 s.

² MUSIL, J a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2007. 832 s.

³ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha:Linde, 2004. 674 s.

⁴ tamtéž

⁵ tamtéž, 675 s.

⁶ VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. Restoratívni justice – trestní politika pro 21. století? *Trestní Právo*, 2000, roč. 5, č. 1, s. 5.

trestnej činnosti a pokiaľ je to možné a preukázané, taktiež aby došlo k odškodneniu poškodených. Takýto výsledok sa dá dosiahnuť nielen klasickým postupom v rámci trestného konania, ale taktiež aj pomocou uplatnenia odklonov, ktoré v mnohých individuálnych prípadoch lepšie reagujú na spáchané protiprávne konanie.

Pri písaní mojej diplomovej práce som použila metódu analýzy odbornej literatúry, komentárov, príspevkov do odborných časopisov a judikatúry, ktorá sa týkala problematiky odklonov, pri spracovávaní kapitoly 3. Narovnanie a 4. 3. Nedostatky skráteného konania som využila aj internetové zdroje. Všetky použité zdroje sú uvedené v Zozname použitej literatúry, mimo odbornej literatúry som pri štúdiu právnej úpravy odklonov v SRN využila aj odborný ekonomicko-právny prekladový slovník.

1.1. Historický vývoj

V rámci historického a spoločenského vývoja dochádza k zmene pohľadu na chápanie trestnej spravodlivosti a to od striktné dodržiavanej trestnej represie k „restorative justice“, - restoratívnej justícii. Hnutia za restoratívnu / obnovujúcu / justíciu sa v deväťdesiatych rokoch stali súčasťou trestnej politiky západných krajín, predovšetkým USA, Austrálie a západnej Európy, je teda veľmi pravdepodobné, že sa restoratívna justícia postupne uplatní aj v našom právnom systéme.⁷

Páchanie zločinov je staré ako ľudstvo samo, menia sa však druhy trestu a „sudcovia“. V ranom stredoveku patrili zločiny k súkromnej záležitosti dotknutých osôb a do ich trestania štáty resp. panovníci nijakým spôsobom nezasahovali. K potrestaniu páchatel'a dochádzalo buď tradičným a dodnes známym vyjadrením spravodlivosti „oko za oko zub za zub“, Až neskôr sa uprednostňovalo nahradenie škody vykúpením z krvnej pomsty a to tzv. „príhľavnými peniazmi“. Tento spôsob riešenia konfliktu je najstaršou stredovekou formou narovnania medzi páchatel'om zločinu a jeho obeťou, prípadne jeho rodinou, keďže spory medzi jednotlivými rodmi boli pomerne časté.⁸ V období stredoveku dochádza k posilneniu moci štátu, panovníka a štátneho aparátu. Od 14. storočia sa presúva rozhodovanie o spáchaných zločinov zo súkromnej sféry do oblasti verejného života, čím sa vyjadruje záujem verejnosti na potrestaní určitých činov. Spočiatku sa jednalo prevažne o činy proti verejnemu poriadku, ako príklad možno uviesť podpaľačstvo či

⁷ tamtéž

⁸ tamtéž

falšovanie mincí.⁹ Postupne sa vytvárali jednotlivé piliere trestného práva až do podoby, ktorá pretrvávala do začiatku 20 storočia.

V USA a v západnej Európe sa začiatkom 80. rokov objavujú prvé náznaky restoratívnej, teda obnovujúcej, justície.¹⁰ Demokratický vývoj v týchto štátoch dával v rámci práva aj jeho trestnému odvetviu priestor zamyslieť sa nad motívmi páchania trestných činov, vcítiť sa do pocitov poškodených či obetí a prehodnotiť represívnu kriminalizáciu. Inšpiráciu nachádzali v japonskej justícii, v ktorej sa vo veľkej miere využívajú mechanizmy a inštitúty akými sú ľútosť, pokánie, ospravedlnenie, odpustenie. Tieto inštitúty sú vlastné všetkým svetovým náboženstvám, v Japonsku však boli aktívne začlenené aj do práce s páchatelmi trestných činov. O tom, že restoratívna justícia má v rámci trestného práva svoje miesto nás presvedča už štyridsať rokov klesajúca kriminalita v krajine vychádzajúceho slnka.¹¹

1.2. Podstata a účel odklonov v trestnom konaní.

Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcich kapitolách odklon predstavuje restoratívnu justíciu, ktorej cieľom je síce páchatel'a potrestať, umožňuje však mimosúdne vyriešenie veci, čím sa kladie väčší dôraz na uspokojenie požiadaviek poškodeného a zároveň sa snaží o aktívnu spoluprácu s páchatel'om. Takýmito postupmi by sa mal následne dosiahnuť pre celú spoločnosť priaznivejší výsledok, pretože sa predpokladá resocializácia páchatel'a, jeho uvedomenie si protiprávnosti spáchaného činu a v najlepšom prípade pokus o kontakt s poškodeným (napríklad v rámci mediačných programov), následne porozumenie a odpustenie.

Pri využívaní odklonov v trestnom konaní treba vždy starostlivo zvážiť, či je ich uplatnenie v tom ktorom prípade vhodné, inak by mohlo dôjsť na strane poškodených či obetí k subjektívnemu pocitu, že spravodlivosti nebolo učinené zadosť. Obeti musia byť poskytnutá možnosť zbaviť sa neistoty, strachu a materiálnej ujmy.

Páchatel' je konfrontovaný s následkami svojho činu, či už materiálnymi alebo fyzickými. To by malo viesť k jeho uvedomeniu, zmene postojov a správania,

⁹ VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. Restoratívni justice – trestní politika pro 21. století? *Trestní Právo*, 2000, roč. 5, č. 1, s. 6.

¹⁰ tamtéž

¹¹ tamtéž

prípadne k prejavaniu ľútosti. Takýto spôsob sa javí ako výchovnejší a menej represívny¹².

Klasický trestnoprávny postup nenúti páchateľa zamýšľať sa nad následkami ním spáchaného činu. Inštitút obhajoby ako významný prvok právneho štátu práve naopak umožňuje páchateľovi tvrdiť, že čin bol spáchaný inak, z inej pohnútky ako tvrdí obžaloba, nedbalostne či dokonca že páchateľ je nevinný. V prípade nedostatočného preukázania viny, je páchateľ z pod obžaloby oslobodený, domáhať sa kompenzácie pre obeť je potom o to ťažšie.¹³ Takýto priebeh súdneho procesu je podľa zásad, na ktorých je právny štát a celý trestný systém vybudovaný, považovaný za spravodlivý a je v súlade s platnými zákonmi. O tom, či sa trestným konaním naplnil jeho účel, ktorým je mimo iného ochrana verejného záujmu, predchádzanie a zamedzovanie trestnej činnosti¹⁴, však možno polemizovať.

Niektoré zdroje uvádzajú odklony ako inštitút vhodne doplňujúci možnosti trestného konania, iné, najmä zahraničné právne publikácie priamo pomenúvajú odklony ako protiklad k tradičnému trestnému konaniu. Pri ich aplikácii, samozrejme vo vhodných individuálne posúdených prípadoch, sa kladie dôraz na to, aby páchateľ prevzal osobnú, nielen formálnu trestne právnou zodpovednosť za ním spáchaní trestný čin a jeho dôsledky pochopil v sociálnych, ekonomických a individuálnych súvislostiach. Vo väčšine prípadov poznanie následkov spáchaného činu vzbudí v páchateľoch snahu pomôcť odstrániť či aspoň zmierniť dopad ich trestného činu na obeť a celú spoločnosť.¹⁵ Tým sa dosahuje restoratívnou justíciou vytýčený cieľ zapojiť páchateľa do procesu obnovy narušených vzťahov a zároveň pôsobí preventívne a to tak, že chráni spoločnosť pred ďalším kriminálnym konaním.

Odklony ako trestnoprávny inštitút predstavujú už spomenuté nesporné výhody pre páchateľa a obeť, taktiež však môžu významne odbremeniť preťaženu justíciu od prípadov skutkovo jednoduchších s jasnou právnou kvalifikáciou, ktoré nevyhnutne nevyžadujú súdne konanie a ich vyriešenie je možné mimosúdnou cestou.

¹² MUSIL, J a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 1999. 459 s.

¹³ VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. Restoratívni justice – trestní politika pro 21. století? *Trestní Právo*, 2000, roč. 5, č. 1, s. 7.

¹⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. 22 s.

¹⁵ VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. Restoratívni justice – trestní politika pro 21. století? *Trestní Právo*, 2000, roč. 5, č. 1, s. 8.

K najzávažnejším problémom súčasnej justície vo väčšine štátov Európskej únie patrí jej preťaženosť. Právo, aby trestná vec obvineného bola prejednaná v primeranej lehote je súčasťou práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 európskej Dohody o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Rýchlosť konanie podmieňuje spravodlivý charakter procesu, nedostatočne rýchlo vedený proces môže viesť k oslabeniu hodnoty dôkazov, obvinený a poškodený sú vystavovaný neistote ohľadom výsledku konania, vytráca sa vzťah medzi trestným činom a trestom, neúmerne dlho sa udržuje stav, kedy obvinený, ktorý je považovaný za nevinného musí znášať zásahy do práv chránených európskou Dohodou. Z týchto dôvodov článok 6 vyžaduje, aby trestné konanie bolo vedené rýchlo a spravodlivo. V rámci českého súdnictva sa darí minimálnemu počtu obvinených preukázať, že došlo k prerušeniu ich práv na spravodlivý proces. Podmienené zastavenie trestného stíhania rovnako ako narovnanie sú vhodným riešením pre obvinených, ktorí si sú vedomí toho, že spáchali trestnú činnosť, pre ktorú sú stíhaní. Ich trestné stíhanie je urýchlené, prebieha bez hlavného konania a s možnosťou obnovenia narušených vzťahov s poškodeným.¹⁶

Odklony sa uplatňujú sa predovšetkým v prípadoch, na ktorých súdnom prejednaní nemá verejnosť záujem a ktoré po by nekončili uložením trestu odňatia slobody. V odbornej literatúre sa uvádza delenie odklonov na odklony v rámci trestného práva, v ktorom možno vyčleniť procesne právne a hmotne právne alternatívy. K procesne právnym alternatívam radíme odklony v trestnom konaní, pod ktoré v platného právneho poriadku v ČR spadá narovnanie, podmienené zastavenie trestného stíhania, podmienené odloženie podania návrhu na potrestanie, podľa niektorých názorov vyjadrených v odbornej literatúre za určitých podmienok aj trestný príkaz. Pri trestnom stíhaní mladistvého je v ZSM uvedené ako odklon odstúpenie od trestného stíhania mladistvého.¹⁷

Mimo systém trestného práva je alternatívnym postupom predovšetkým mediácia. V zahraničnej literatúre, najmä v angloamerickom systéme práva – Austrália, Kanada, Nový Zéland, sa môžeme stretnúť s pestrou paletou rôznych typov mediácii a urovaní na rôznej úrovni, ktoré sú sprostredkované priamo orgánmi činnými v trestnom konaní, občianskymi združeniami a cirkevnými spolkami.

¹⁶ KUČERA, P. *Několik úvah nad institútem dohody o vině a trestu v českém pojetí*. Trestní právo 7-8/2009, s. 8.

¹⁷ SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 15.

Tieto formy činnosti predstavuje výrazné odľahčenie justície a prináša uspokojivé výsledky, napriek tomu nie sú doposiaľ v stredoeurópskom priestore rozšírené.

K hmotne právnym alternatívam patria alternatívne tresty k trestu odňatia slobody a alternatívy k potrestaniu. Alternatívne tresty sú napr. peňažitý trest, podmienené odsúdenie, podmienené odsúdenie s dohľadom, trest obecné prospešných prác. Alternatívami k potrestaniu sú upustenie od potrestania a podmienené upustenie od potrestania s dohľadom. V týchto prípadoch nie je páchatelovi uložený trest, ide o špecifickú reakciu na spáchaný trestný čin so sankčnými prvkami.¹⁸

Odklony predstavujú zároveň odľahčenie práce orgánov činných v trestnom konaní a urýchlenie celého procesu. Do trestnej problematiky vnášajú nový pohľad na zaužívané trestnoprávne procesy a inštitúty, ich aplikácia má pozitívne výsledky nielen v rámci uspokojenia poškodeného a potrestania páchatel'a, ale aj pri prevencii kriminality a ochrany spoločnosti.

1.3. Typy odklonov

Teória rozlišuje nasledujúce typy odklonov:

- 1., odklon prostý
- 2., odklon so spoločenskou intervenciou
- 3., podmienené upustenie od trestného stíhania

Pod prostým odklonom rozumieme odklon, ktorého podstata spočíva v upustení od trestného stíhania bez požiadavky splnenia ďalších podmienok. Dochádza k vyriešeniu veci bez ďalších následkov pre páchatel'a. V platnom právnom poriadku pod odklon prostý patrí dohoda o narovnaní / § 309 - § 314 TrŘ/.

Odklon so spoločenskou intervenciou zahŕňa prípady, pri ktorých dochádza k upusteniu od trestného stíhania, následne sa pristupuje k určitému druhu spoločenskej intervencie / prejednanie veci mimosúdnym orgánom, komisiou, liečenie/. Trestná zodpovednosť je tak nahradená zodpovednosťou spoločensko – morálnou a pod. V ČR tento typ odklonu má nepriame zastúpenie, v niekoľkých málo ustanoveniach trestnoprávných predpisov napr. § 66 odst. 2 TrŘ.

Podmienené upustenie od trestného stíhania je rozhodnutím dočasným, ktoré je viazané na splnenie povinností páchatel'ovi v ňom stanovených. Zánik trestnej

¹⁸ SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 15.

zodpovednosti nastáva až po osvedčení sa v skúšobnej dobe / bližšie v kap. 2.2.1. a 2.3 diplomovej práce/. V našej právnej úprave je tento typ odklonu zastúpený dvoma inštitútmi a to podmieneným zastavením trestného stíhania / § 307 a § 308 TrŘ/ a podmieneným odložením návrhu na potrestanie / § 179g a § 179h TrŘ/.¹⁹

1.4. Doporučenie Rady Európy č. 2/87/18

Pre súčasnú trestnú politiku v Českej republike má zásadný význam Doporučenie Rady Európy č. 2/87/18 prijaté Výborom ministrov Rady Európy dňa 17.9.1987 týkajúce sa zjednodušenia trestného procesu. Rady Európy doporučila päť foriem vybavovania trestných vecí a to: podmienené zastavenie trestného stíhania alebo odloženie veci, skrátené písomné konanie, narovnanie, uznanie viny, dohadovacie konanie a zjednodušené konanie v menej závažných veciach vzhľadom k okolnostiam prípadu. Doporučenie ďalej vyzýva štáty, ktoré uplatňujú zásadu legality, aby zaviedli alebo rozšírili používanie aj ďalších metód, ktoré sledujú rovnaký cieľ a ktoré by umožnili sudcom zastaviť trestné konanie alebo ho ukončiť postupom podobným postupom ktoré uplatňujú orgány činné v trestnom konaní v systémoch s princípom oportunity. Inštitucionálne zaistenie procesu integrácie Českej republiky do Európskej únie uznesením vlády č. 631 z dňa 9.11.1994 mimo iné pojednáva o nutnosti harmonizovať vnútroštátne právne predpisy s komunitárnymi, teda aj predpisy v trestnoprávnej oblasti.²⁰

¹⁹ SUCHÝ, O. Odklon v trestním řízení. *Právnik*, 1991, č. 3, s. 251.

²⁰ CÍSAŘOVÁ, D., ČÍŽKOVÁ, J. Několik poznámek k otázce narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisum práva občanského. *Trestní právo*, 1998, č. 6, s. 9.

2. Podmienené zastavenie trestného stíhania

Podmienené zastavenie trestného stíhania bol prijatý do českého právneho poriadku novelou trestného zákona č. 232/ 1993 a je odhliadnuc od trestného príkazu, ktorého zaradenie k odklonov ostáva sporné, odklonom najstarším. Význam podmieneného zastavenia trestného stíhania spočíva v procesnej ekonómii, kedy orgány činné v trestnom konaní nemusia prevádzať celé trestné konanie.²¹ K podmienenému zastaveniu trestného stíhania môže dôjsť v konaní pred súdom ale taktiež aj v prípravnom konaní.

Podmienené zastavenie trestného stíhania môže navrhnúť ktorákoľvek zo strán trestného konania, či iná osoba, ako napr. mediátor, probačný úradník. Je taktiež možné aby štátny zástupca alebo súd rozhodoval z vlastného podnetu a sám odklon navrhol. Jedná sa o fakultatívny postup a na jeho uplatnenie nie je žiadny právny nárok²².

V krátkosti by sa dalo podmienené zastavenie vysvetliť ako inštitút, ktorý umožňuje dočasne zastaviť prebiehajúce trestné konanie, stanoviť pre obvineného určité podmienky, ktorým pokiaľ vyhovuje, bude trestné stíhanie voči nemu zastavené úplne²³.

Právna úprava podmieneného zastavenia je obsiahnutá v § 307 a § 308 TrŘ.

2.1. Podmienky uplatnenia podmieneného zastavenia trestného stíhania

Predpoklady pre vydanie rozhodnutia o podmienenom zastavení musia byť splnené kumulatívne a zákonodarca ich vymedzil v § 307 TrŘ:

- a. jedná sa o konanie o prečine
- b. súhlas obvineného
- c. obvinený sa k činu priznal
- d. obvinený nahradil škodu, ktorá bola spôsobená trestným činom alebo o jej náhrade uzavrel s poškodeným dohodu alebo učinil iné potrebné opatrenia k jej náhrade

²¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. 690 s.

²² CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha:Linde, 2004. 690 s.

²³ MUSIL, J a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 1999. 464 s.

- e. a vzhľadom k osobe obvineného, s prihliadnutím k jeho doterajšiemu životu a okolnostiam prípadu možné dôvodne takéto rozhodnutie považovať za dostačujúce.²⁴

2.1.1. Konanie o prečine

Novela trestného zákona s účinnosťou od 1.1.2010 delí trestné činy prečiny a zločiny, pričom prečiny sú zákonom definované ako všetky nedbalostné trestné činy a tie úmyselné trestné činy, pri ktorých zákon stanoví trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby do piatich rokov. Táto horná hranica musí uvedená pri danom prečine v zvláštnej časti trestného zákona. V právnej úprave platnej do novely trestného zákona bolo podmienkou spáchanie trestného činu s hornou hranicou trestnej sadzby do piatich rokov, novela teda priniesla iba iné pomenovanie a to prečin, nezmenila však podstatu podmienky podmieneného zastavenia. Novela trestného zákona č. 292/1993 Sb. rozšírila okruh trestných činov prejednávanych pred samosudcom, vo veľkej väčšine prípadov bude teda konanie o podmiennečnom zastavení prebiehať pred samosudcom.²⁵

2.1.2. Priznanie obvineného

Ďalšou podmienkou podmieneného zastavenia trestného stíhania uvedenou v § 307 odst. 1 písm. a., TrŘ. je priznanie obvineného, ktoré musí byť učené v rámci výsluchu a pri ktorom musia byť dodržané všetky zákonom stanovené procesné predpisy. Osoba podozrivá zo spáchania trestného činu sa podľa § 32 TrŘ. stáva obvinenou, ak je proti nej zahájené trestné stíhanie. Akúkoľvek výpoveď alebo vyjadrenie osoby pred zahájením trestného stíhania nemožno považovať za priznanie a použiť ho pre účely ďalšieho vyšetrovania. Pri výsluchu je nutné dodržiavať zákonné ustanovenia, k výpovedi alebo priznaniu nesmie byť obvinený žiadnym spôsobom donútený, musí mu byť taktiež umožnené podrobne sa vyjadriť ku všetkým okolnostiam činu, je zakázané kľásť kapciózne a sugestívne otázky.²⁶ Doznanie musí byť v súlade s vyššie uvedenými zákonnými požiadavkami a následne zachytené v takej podobe, aby mohlo byť použité ako dôkaz.

²⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. 690 s.

²⁵ SOVÁK, Z. Zvláštní spsoby řízení v aktuálním trestním řádu. *Trestní právo*, 1999, roč.1, č. 1, s. 14.

²⁶ Aktuálne znenie: zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znení pozdějších předpisu

Priznanie obvineného je nutné posudzovať v súvislosti s ostatnými okolnosťami prípadu a výsledkami vyšetrovania, aby nevznikli dôvodné pochybnosti o vine páchatela a po zhrnutí všetkých vo vyšetrovaní dokázaných skutočností spolu s priznaním obvineného musí byť spáchaný trestný čin bez pochybností kvalifikovaný ako prečin. Pokiaľ však vyjdú najavo rozdiely medzi výpoveďou obvineného a skutočnosťami zistenými pri vyšetrovaní, bude nariadené hlavné konanie na prejednanie veci a odstránenie rozporov.²⁷

Po stránke obsahovej musí priznanie zahrňovať všetky skutkové okolnosti naplňajúce znaky skutkovej podstaty trestného činu uvedených v zvláštnej časti trestného zákona, v rámci výpovedi obvineného je dostačujúce ak sa prizná, že čin spáchal, zákon nevyžaduje priznanie viny.²⁸

Problémom pri priznaní sa môže byť zavinenie. Ako som už vyššie uviedla, podmienené zastavenie trestného stíhania je možné, ak je spáchaný prečin. Ten možno spáchať ako nedbalostne tak aj úmyselne. Pri priznaní zákon vyžaduje, aby obvinený dozal aj spôsob zavinenia teda nedbalosť alebo úmysel. Ak v rámci výsluchu nedôjde aj k priznaniu zavinenia, nie je možné odklon uplatniť. Ako príklad by som uviedla v praxi riešený prípad mladistvého obvineného z trestného činu krádeže podľa § 205 odst. 1 písm. a., TrŘ. Tohto činu sa mal dopustiť odcudzením koženej bundy v reštaurácii. K spáchanému činu sa priznal a rovnako ako svedkovia uviedol, že predmetnú bundu vzal avšak nie s úmyslom si ju prisvojiť. Domnieval sa, že bunda je jeho a k zámene došlo omylom. Aj napriek tomu, že obvinený o podmienené zastavenie žiadal, koženú bundu vrátil a poškodený s odklonom súhlasil, neprichádzalo podmienené zastavenie trestného stíhania do úvahy, keďže priznanie k činu neobsahovalo priznanie k úmyslu.²⁹

Ak sa obvinený prizná k spáchaniu trestného činu a aj napriek tomu k podmiennečnému zastaveniu trestného stíhania nedôjde, zákonodárca nevyklučuje, aby takéto priznanie bolo použité v ďalšom trestnom konaní. Tento fakt by mohol pre obvineného predstavovať určitý demotivujúci prvok a odradiť ho od vyslovenia súhlasu s uplatnením odklonu. Keďže v § 314 TrŘ sa uvádza, že prehlásenie obvineného o čine v rámci snahy o uzavretie dohody o narovnaní nemožno v ďalšom prípadnom konaní použiť ako dôkaz, zostáva otázne, či zákonodarca iba nezabudol

²⁷ tamtéž

²⁸ tamtéž

²⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997. s 47.

obdobný paragraf vložiť aj medzi ustanovenia o podmienenečnom zastavení. V takomto prípade by bolo vhodné uvažovať o uplatnení analógie zákona v prospech obvineného. Tým by sa odstránili prípadne obavy ohľadom použitia priznania v ďalšom konaní a posilnilo by to jeho dôveru v orgány činné v trestnom konaní.

Prečin samozrejme nesmel byť spáchaný za okolností vylučujúcich protiprávnosť. V takomto prípade by spáchaný čin nebol vôbec trestným činom.³⁰

Priznanie obvineného sa musí vzťahovať k okolnostiam skutkovým, ohľadne okolnosti právnych už rozhodujú orgány činné v trestnom konaní podľa zásady „iura novit curia,,.

2.1.3. Náhrada škody

Ďalšou z podmienok, ktoré musia byť naplnené, aby bolo možné rozhodnúť o podmienenom zastavení trestného stíhania je náhrada škody. Trestný poriadok v § 307 odst. 1 písm. b., uvádza pojem škoda. Je zřejmé, že zákon tým myslí nielen škodu na majetku, ale aj inú materiálnu škodu, pokiaľ ju možno napraviť uvedeným do pôvodného stavu alebo vyčísliť peniazmi. Za škodu možno považovať aj liečebné náklady, stratu na zárobku či zníženie spoločenského uplatnenia.³¹

Ako zákon vymedzuje, obvinený je povinný nahradiť vzniknutú škodu, či už jednorazovým vyplatením finančnej čiastky, plnením v splátkach alebo ak to situácia dovoľuje a pre poškodeného je to postačujúce aj uvedeným v predošlý stav.

Takýto spôsob náhrady škody možno spomenúť pri prečine porušovania domovej slobody podľa § 178 odst. 1 TZ. Ak došlo pri páchaní takého to prečinu napríklad k poškodeniu dverí a zámku pri vnikaní do bytu, je možné, aby obvinený opravil dvere a zámok.³²

Ak náhrada škody nie je okamžite možná, napríklad z dôvodu, že obvinený nemá k dispozícii dostatok finančných prostriedkov ale má vôľu škodu odčiniť, zákon pripúšťa aj uzavretie dohody o jej náhrade, v príslušných ustanoveniach nie je uvedená jej forma, predpokladá sa ale písomná, ktorá zároveň slúži ako potvrdenie o uzavretí.

³⁰ RIZMAN, S. , ŠÁMAL, P., SOTOLÁŘ, A., K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*, 1997, roč. 1, č.1, s. 4.

³¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997.s 49.

³² ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997.s 50.

Ak to okolnosti pripúšťajú môže sa jednať aj o dohodu o narovnaní v zmysle § 585 obč. z., ktorou si zmluvné strany navzájom vysporiadávajú svoje vzájomné sporné práva a povinnosti.

Ako posledný spôsob náhrady škody zákon umožňuje obvinenému urobiť iné potrebné opatrenia. K nim radíme napríklad oznámenie poisťovni, ktorá následne z titulu poistného plnenia spôsobenú škodu uhradí alebo uloženie finančnej sumy zodpovedajúcej výške nahrádzanej škody do úschovy súdu. K tomu možno pristúpiť ak sa poškodený zdržiava na neznámom mieste, nespolupracuje, odmieta prijať finančnú čiastku či uzavrieť dohodu s obvineným.³³ Na rozdiel od inštitútu narovnania podmienené zastavenie nevyžaduje súhlas poškodeného a tak je podmienka náhrady škody splnená aj vyššie uvedeným spôsobom.

Krajský súd v Českých Budějovicach v konkrétnom prípade pri schvaľovaní podmieneného zastavenia rozhodol, že iba sľub obvineného, ktorý dal orgánom činným v trestnom konaní, že škodu nahradí, bez uzavretia dohody s poškodeným, je nedostačujúci a nemožno ho považovať za iné opatrenie k náhrade škody v zmysle § 307 odst. 1 písm. b., TrŘ.³⁴

Nesúhlas poškodeného s podmieneným zastavením trestného stíhania vyplývajúci z jeho subjektívneho presvedčenia, že jemu spôsobená škoda nebola plne uhradená taktiež nie je prekážkou pri postupe podľa § 307 odst. 1 TrŘ, pokiaľ sú všetky ostatné zákonom vyžadované podmienky splnené a orgán činný v trestnom konaní považuje takéto vyriešenie veci za dostačujúce.³⁵

Pokiaľ trestným činom nebola majetková škoda spôsobená, nie je vylúčené postupovať podľa ustanovení o podmienenom zastavení. V § 307 odst. 1 písm. b., TrŘ sa výslovne uvádza, že škoda má byť nahradená „, pokiaľ bola trestným činom spôsobená,.. Neuplatnením daného paragrafu by boli neodôvodnene z aplikácie odklonu vylúčený tí obvinení, ktorí svojím činom žiadnu škodu nespôsobili. Môže sa jednať napríklad o pokus prečinu krádeže, kde k spôsobeniu škody nedošlo a taktiež o prečiny, kde škoda nie je znakom skutkovej podstaty / napr. § 184 TZ – trestný čin pomlavy/.³⁶

³³ RIZMAN, S., ŠÁMAL, P., SOTOLÁŘ, A., K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*, 1997, roč. 1, č.1, s. 5.

³⁴ FENYK, J. a kol. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918-1996*. Praha: C.H.Beck, 1997. 688 s.

³⁵ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha:Linde, 2004. 692 s.

³⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997.s 49.

2.1.4. Súhlas obvineného

Súhlas obvineného je ďalšou z podmienok, ktorých splnenie je predpokladom uplatnenia odklonu. Je vyjadrením práva na spravodlivý proces, ktoré je obsiahnuté v LZPS ako aj v mnohých medzinárodných dokumentoch, napríklad v čl. 6 EÚLP. Naplnením tejto podmienky sa ponúka obvinenému nesúhlasiť s alternatívnym spôsobom konania a pokračovať v štandardnom priebehu trestného stíhania. V ňom je možné dokázať na jednej strane dokázať nevinu obvineného a na druhej strane nemusí byť obvinenému uložená povinnosť k náhrade škody.³⁷ Súhlas obvineného musí byť učinенý ním samotným a to spôsobom, ktorý nevzbudzuje pochybnosti a je v súlade s § 59 odst. 1 TrŘ. Za súhlas nemožno považovať obhajcovu tvrdenie, že obvinený s odklonom súhlasí.³⁸

Zákon však nerieši otázku späťvzatia súhlasu obvineného. Podľa môjho názoru by táto možnosť mala byť zachovaná, keďže sa ústavne garantuje právo na spravodlivý proces a odopretie spravodlivosti je zakázané. V takomto prípade by však malo byť stanovené, že raz vzatí súhlas späť už nemožno znova udeliť. Predchádzalo by sa tým vzniku neistého právneho stavu a nadmernej traumatizácii poškodených. Pokiaľ je obvinený o svojej nevine presvedčený je pre neho a jeho blízke okolie mnohokrát prijateľnejšie byť trestne stíhaní a následne spod obžaloby oslobodený ako priznávať spáchanie prečinu a nahrádzať škodu, čo so sebou prináša určitú stigmatizáciu v spoločnosti a pocit krivdy.

2.1.5. Dostačujúce vyriešenie veci

Dostačujúce vyriešenie veci sa posudzuje vzhľadom k osobe páchatel'a, k jeho doterajšiemu životu, okoliu, spôsobu spáchania prečinu a jeho postoju k následkom, ochote nahradiť škodu, pomôcť poškodenému.

Pri hodnotení osoby páchatel'a sa posudzujú jeho kladné aj záporné charakterové vlastnosti, správanie sa v spoločnosti, rodine, práci, na verejnosti. Ďalej sa prihliada k jeho osobným, majetkovým a sociálnym pomerom a taktiež k pomerom v jeho rodine. Posudzujú sa aj zvláštnosti osoby obvineného, môže sa jednať o mladistvého, recidivistu, osobu so zmenšenou príčetnosťou či osobu trpiacu

³⁷ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha:Linde, 2004. 692 s.

³⁸ MUSIL, J a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 1999. 464 s.

duševnou poruchou.³⁹ Orgány činné v trestnom konaní by mali dospieť k záveru, že obvinený viedol riadny život (vid' § 41 písm. o., TZ).⁴⁰

Okrem osoby a pomerov obvineného sa posudzujú aj okolnosti prípadu. Pod ne radíme spôsob spáchania prečinu, jeho spoločenskú nebezpečnosť, následky, pohnútku, ovplyvnenie ostatnej spoločnosti či mieru zavinenia páchatel'a. Pri posudzovaní vhodnosti uplatnenia odklonu je nutné nazerať na prečin a osobu páchatel'a ako na celok, nie je možné ani vhodné izolovať jednotlivé javy a hodnotiť ich individuálne.⁴¹ Po posúdení všetkých hore uvedených okolností musí štátny zástupca resp. súd dospieť k presvedčeniu, že podmienené zastavenie trestného stíhania naplní svoj účel. Ako nedostačujúce vyriešenie veci podmieneným zastavením trestného stíhania označil súd prípad, v ktorom opitý vodič osobného automobilu spôsobil dopravnú nehodu, pri ktorej jeden zo spolujazdcov utrpel ťažkú ujmu na zdraví a ďalším dvom spolujazdcom bolo ublížené na zdraví.⁴²

2.2. Rozhodnutie

Rozhodnutie o podmienenom zastavení trestného stíhania vydáva v prípravnom konaní štátny zástupca a v konaní pred súdom súd. Podľa § 314a odst. 1 bude vo väčšine prípadov rozhodovať samosudca. Rozhodovanie senátom prichádza do úvahy sporadicky, najmä v prípadoch, ak dôjde k zmene právnej kvalifikácie pred senátom prejednávaneho skutku.⁴³ K jednaniu pred senátom dôjde aj v prípadoch uvedených v § 314a odst. 2 TrŘ, teda ak má byť uložený súhrnný trest alebo spoločný trest a predchádzajúci trest bol uložený senátom.⁴⁴

Podľa § 119 TrŘ bude mať rozhodnutie formu uznesenia. Uznesenie musí obsahovať okrem obecných náležitostí aj popis skutku a jeho právnu kvalifikáciu. V rozhodnutí musí byť stanovená skúšobná doba v rozmedzí šiestich mesiacov až dvoch rokov. Ak došlo medzi obvineným a poškodeným k uzavretiu dohody o spôsobe náhrady škody, bude v uznesení taktiež uložená povinnosť, aby škodu uhradil.⁴⁵ Z načrtnutého postupu schvaľovania tohto odklonu je zrejmé, že sa

³⁹ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha:Linde, 2004. 692 s.

⁴⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997.s 51.

⁴¹ tamtéž

⁴² FENYK, J. a kol. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918-1996*. Praha: C.H.Beck, 1997. 683 s.

⁴³ SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000.s. 39.

⁴⁴ Aktuálně znenie zákona č. 141/ 1961 Sb., o soudním řízení trestním v znení neskorších predpisov

⁴⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997. s 53.

vydávajú dve rozhodnutia (obe vo forme uznesenia) a to o podmienenom zastavení a následne po splnení všetkých podmienok v ňom uložených rozhodnutie o osvedčení, o ktorom budem pojednávať v ďalších kapitolách.

V prípravnom konaní vyšetrovateľ zhromažďuje dôkazy, či spáchaný skutok je trestným činom, okolnosti prípadu, jeho následky, ďalej taktiež či je obvinený skutočne páchatel'om, výšku prípadnej škody. Ak pri vyšetrovaní dôjde k záver, že by bolo vhodné uplatniť podmienené zastavenie trestného stíhania, opatrí a prevedie len tie dôkazy, ktoré sú stanovené v § 307 odst. 1 TrŘ. K výsluchu obvineného dochádza vždy, jeho súčasťou je nielen priznanie sa k spáchaniu skutku ale taktiež súhlas s podmieneným zastavením. V prípade, že pri páchaní skutku došlo aj k vzniku škody, vyšetrovateľ zistí jej výšku vhodným dôkazným prostriedkom (odborným vyjadrením). Ak obvinený už škodu uhradil, obstará vyšetrovateľ taktiež doklad potvrdzujúci náhradu škody resp. dohodu o jej náhrade. Vyšetrovateľ aj napriek rozhodnutiu o vhodnosti uplatnenia odklonu musí previesť neodkladné a neopakovateľné úkony pre prípad, že by podmienené zastavenie nebolo schválené a v trestnom stíhaní by sa pokračovalo. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. 7 Tdo 916/2008 zdôrazňuje nutnosť objasnenia zavinenia, a síce pokiaľ je možné podľa zákona trestný čin spáchať nedbalostne aj úmyselne, musí vyšetrovateľ v spise uviesť formu zavinenia.⁴⁶ Následne vyšetrovateľ predloží spis štátnemu zástupcovi, ktorý po jeho preštudovaní zväží vhodnosť uplatnenie podmieneného zastavenia. Dbá najmä na to, aby boli dodržané všetky zákonom stanovené podmienky a zároveň bol naplnený účel trestného stíhania.⁴⁷

O podmienenom zastavení môže byť príslušný rozhodovať, ako som už vyššie uviedla, aj súd. Pokiaľ rozhoduje samosudca, nekoná sa verejné zasadanie / srov. § 314b odst. 5., TrŘ/. Sudca učiní rozhodnutie v rámci preskúmania obžaloby / srov. § 314c odst. 1 písm. a., TrŘ/ pri hlavnom konaní, alebo mimo neho resp. v rámci zjednodušeného konania o návrhu na potrestanie.

V prípadoch prejednávaných pred senátom sa vydáva rozhodnutie podľa § 307 odst. 1., TrŘ v rámci predbežného prejednania obžaloby podľa § 188 odst. 1.

⁴⁶ UZNESENIA NAJvyššieho súdu českej republiky zo dňa 13. 8. 2008, sp. zn. 7 Tdo 916/2008

⁴⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997.s 53.

písm. f., TrŘ, počas hlavného konania alebo mimo neho / srov. § 223a odst.1., TrŘ a § 231 odst. 1., TrŘ.⁴⁸

2.2.1. Skúšobná doba

V rozhodnutí o podmienenom zastavení trestného stíhania sa stanoví skúšobná doba na 6 mesiacov až dva roky, začína bežať od právnej moci rozhodnutia o odklone. Obvinenému môžu byť počas tejto doby uložené aj primerané obmedzenia a pokiaľ bola uzavretá dohoda o náhrade škody, má obvinený zároveň povinnosť túto škodu počas skúšobnej doby nahradiť. Obvinenému nemôže byť ako primerané obmedzenie uložené napr. zákaz riadenia motorového vozidla. Takýto postup by viedol k nahradzovaniu trestu, konkrétne trestu zákazu činnosti podľa § 73 TZ.⁴⁹ Naopak pod primeranými obmedzeniami možno rozumieť zákazy, teda zdržanie sa určitého konania alebo príkazy, čiže pozitívne konanie, napr. uloženie povinnosti niečo vykonať. Predmetom konania môže byť povinnosť, ktorá z právneho poriadku vyplýva, ale aj táka, ktorá z neho nevyplyva. To isté platí aj pre uloženie zákazu. Povinnosť chovania sa môže vzťahovať na celú skúšobnú dobu, alebo len na jej časť. Pri uložení jednorazovej povinnosti jednať môže byť bližšie určený termín, do ktorého má byť splnená.⁵⁰

Ďalším znakom uložených obmedzení je ich primeranosť. Primeranosť sa posudzuje vzhľadom na povahu spáchaného prečinu, okolnosti jeho spáchania a osobu páchatel'a / napr. pri trestnom čine zanedbania povinnej výživy sa javí ako vhodný príkaz riadne plnenie vyživovacej povinnosti a uhradenie dlhu vzniknutého na výživnom/.

Za neprimerané možno považovať zákaz zmeny bydliska či zamestnania, resp. obmedzenia ktoré nemajú nič spoločné so spáchaným skutkom, napr. uloženie povinnosti vykonať rekvalifikačný kurz či uloženie zákazu požívania alkoholických nápojov, pokiaľ sa nejedná o osobu závislú. Obmedzenia majú význam iba ak sa presne dotýkajú osoby páchatel'a, jeho životných postojov a pohľadu na svoje okolie.⁵¹

⁴⁸ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. Praha:Linde, 1999. 410 s.

⁴⁹ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. Praha:Linde, 1999. 410 s.

⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997. s 54.

⁵¹ tamtéž

2.3. Rozhodnutie o osvedčení sa

Ak obvinený počas skúšobnej doby viedol riadny život, nahradil škodu, ak bola spôsobená a splnil všetky príkazy a zákazy, ktoré mu boli uložené, vydá orgán, ktorý o podmienenom zastavení trestného konania rozhodol, rozhodnutie o osvedčení. Pokiaľ nebolo do jedného roku od uplynutia skúšobnej doby rozhodnuté o tom, či sa obvinený osvedčil alebo nie, bez toho aby mal na nevydaní rozhodnutia obvinený vinu, má sa za to, že sa počas skúšobnej doby osvedčil / srov. § 308 odst. 2 TrŘ/.⁵²

Spôsob života páchatel'a je pritom nutné hodnotiť zo všetkých hľadísk. Vedenie riadneho života predpokladá predovšetkým bezúhonnosť, teda že sa obvinený nedopustí žiadneho trestného činu, nebude postihnutý za priestupok, kárne previnenie či iný delikt. Okrem toho sa vyžaduje, aby obvinený riadne plnil všetky svoje občianske, pracovné a rodinné povinnosti tak, aby bolo možné urobiť záver, že predtým spáchaný prečin bol mimoriadnym vybočením z jeho spôsobu života.⁵³ Ani spáchanie priestupku však nevylučuje možnosť rozhodnutia o osvedčení sa. Ako príklad by som uviedla rozhodnutie krajského súdu v Českých Budějoviciach, z ktorého vyplýva, že obvinený, voči ktorému bolo trestné stíhanie pre trestný čin v doprave podmienené zastavené a v skúšobnej dobe sa dopustil dopravného priestupku, spravidla samo o sebe nebude stačiť k záveru, že obvinený nevedol riadny život a vzniká dôvod k pokračovaniu v trestnom stíhaní / srov. § 308 odst. 1., TrŘ/.⁵⁴

Rozhodnutie o podmienenom zastavení má z povahy veci charakter mezitimného rozhodnutia. Ak sa obvinený v skúšobnej dobe neosvedčil, v trestnom stíhaní sa pokračuje podľa § 308 odst. 1., TrŘ . Rozhodnutie o osvedčení sa už má charakter meritórneho rozhodnutia a vytvára prekážku rei iudicatae / srov. § 11 odst. 1., písm. f., TrŘ/.

Právomocné rozhodnutie súdu alebo štátneho zástupcu o podmienenom zastavení trestného stíhania sa pre potreby trestného konania eviduje v Registri trestov / srov. § 7 zák. č. 269/ 1994 Sb., o Rejstříku trestu/.⁵⁵

⁵² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. 690 s.

⁵³ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997. s 55.

⁵⁴ UZNESENIE KRAJSKÉHO SÚDU V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH zo dňa 20. 3. 1997, sp. zn. 4 To 183/97 (R 54/1997)

⁵⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. 693 s.

Štátny zástupcovi alebo súdy sú preto povinný zasielať Registru trestov správy o podmienených zastaveniach ako aj dodatočné meritórne rozhodnutia o osvedčení sa, resp. o pokračovaní v trestnom stíhaní po nadobudnutí právnej moci.⁵⁶

2.4. Opravné prostriedky

Proti rozhodnutiu o osvedčení sa obvineného resp. pokračovaní v trestnom stíhaní môžu obvinený a poškodený podať sťažnosť. Pokiaľ bolo o odklone rozhodnuté súdom, toto právo má aj štátny zástupca / srov. § 308 odst. 4., TrŘ/. Lehota na podanie sťažnosti aj miesto, kam sa podáva sú vymedzené v obecných ustanoveniach o sťažnosti. Podáva sa do troch dní od oznámenia uzneseniu u orgánu, ktorý napadané uznesenie vydal.⁵⁷

Obvinený má právo podať sťažnosť aj v prípade, keď bolo rozhodnuté v jeho prospech. Sťažnosťou sa môže domáhať napríklad pre seba výhodnejšieho rozhodnutia spočívajúceho v kratšej skúšobnej dobe alebo v uložení inej formy primeraných obmedzení.⁵⁸

Okrem riadneho opravného prostriedku je možné uznesenie o podmienenom zastavení trestného stíhania napadnúť aj mimoriadnym opravným prostriedkom - sťažnosťou pre porušení zákona, dovolaním a obnovou konania.

Sťažnosť pre porušenie zákona podáva minister spravodlivosti k Najvyššiemu súdu. V rámci konania o odklone podľa § 307 a § 308 TrŘ môže podať sťažnosť proti právomocnému uzneseniu, ktorým bolo trestné stíhanie podmienene zastavené ako aj proti právomocnému uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté o osvedčení sa alebo o pokračovaní v trestnom stíhaní. Minister podáva sťažnosť ak sa domnieva, že v konaní vedenom voči obvinenému bol porušený zákon. V konaní o podmienenom zastavení nie je ukladaný trest a teda dôvod podania sťažností podľa § 266 odst. 2 TrŘ neprichádza do úvahy.⁵⁹

Dovoláním možno podľa zákona napadnúť právomocné rozhodnutie súdu druhého stupňa vo veci samej, ak to zákon pripúšťa. Taxatívny výčet týchto rozhodnutí je uvedený v § 265a odst. 2 TrŘ / podmienené zastavenie v § 265a odst. 2 písm. f., TrŘ/. Z podania dovolania je vylúčené uznesenie štátneho zástupcu vo veci podmieneného zastavenia trestného stíhania. Dovolanie môže podať iba

⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997. s 55.

⁵⁷ Aktuálne znenie zákona č. 141/ 1961 Sb., o soudním řízení trestním v znení neskorších predpisov

⁵⁸ SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 46.

⁵⁹ tamtéž

najvyšší štátny zástupca a to v prospech aj v neprospech obvineného a ďalej obvinený prostredníctvom svojho obhajcu / srov. § 265d TrŘ/. Dôvody odvolania sú rovnako ako rozhodnutia taxatívne vymedzené v trestnom poriadku, odklonov sa dotýka § 265b odst. 1 písm. i., ktorý umožňuje oprávneným osobám podať odvolanie, ak neboli splnené zákonom stanovené podmienky pre podmienené zastavenie trestného stíhania. V prípade, že je v rovnakej veci podané dovolanie aj sťažnosť pre porušenie zákona, prejedná oba mimoriadne opravné prostriedky Najvyšší súd v spoločnom konaní / srov. § 266a odst. 2 TrŘ/.

Obnova konania, ktoré skončilo právomocným uznesením súdu o podmienenom zastavení je možná v prípade, ak vyšli najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu predtým neznáme, ktoré by mohli samé o sebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi známymi už skôr viesť k záveru, že dôvody k takému rozhodnutiu neboli a že je na mieste v konaní pokračovať⁶⁰, obdobne sú podmienky na obnovu konania uvedené v § 278 odst. 3 TrŘ. Obnova sa povolí aj v prípade pokiaľ vyšli najavo skutočnosti alebo dôkazy štátnemu zástupcovi predtým neznáme, ktoré by mohli samé o sebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi známymi už skôr viesť k záveru, že dôvody k takému rozhodnutiu tu neboli a že je na mieste podať proti obvinenému žalobu. Obnova sa povolí taktiež v prípade, ak bude právomocným rozsudkom zistené, že policajný orgán, štátny zástupca alebo sudca v pôvodnom konaní / o podmienenom zastavení / porušil svoje povinnosti konaním zakladajúcim trestný čin⁶¹. Pri podávaní návrhu na obnovu konania je nemožno opomenúť dôvody vylučujúce podanie návrhu / srov. § 279 TrŘ/. Osoby oprávnené k návrhu sú obvinený a osoby, ktoré mohli podať v jeho prospech odvolanie. V prospech aj neprospech obvineného je oprávnený podať návrh iba štátny zástupca.⁶² Príslušným pre rozhodovanie o návrhu na obnovu konania bude podľa § 281 odst. 1 súd, ktorý by bol príslušný rozhodovať o žalobe.

⁶⁰ Aktuálne znenie zákona č. 141/ 1961 Sb., o soudním řízení trestním v znení neskorších predpisov

⁶¹ tamtéž

⁶² tamtéž

3. Narovnanie

Narovnanie je ďalšou formou odklonu, ktorou sa budem zaoberať vo svojej diplomovej práci. Tento inštitút je upravený v XX. Hlave Trestného poriadku, v § 309 až § 314. Narovnaním je dohoda medzi obvineným a poškodeným, ktorá vyžaduje schválenie súdu s procesnými dôsledkami zastavenia trestného stíhania. Narovnanie prichádza do úvahy iba ak existuje osoba poškodeného v zmysle § 43 TrŘ.⁶³

Podobne ako podmienené zastavenie trestného stíhania je aj narovnanie alternatívnym spôsobom riešenia trestnoprávných sporov, ktoré lepšie reaguje na určité konkrétne situácie, efektívnejšie postihuje páchatel'a v zmysle uvedomenia si zodpovednosti za svoje činy a snahy o nápravu, pre štát má význam v rámci znižovaných ekonomických nákladov na trestné konanie pri zachovaní porovnateľných výsledkov pre páchatel'a, poškodeného aj spoločnosť.

Rovnako ako pri podmienenom zastavení trestného stíhania aj pri narovnaní je jednou zo zákonných podmienok schválenia týchto odklonov náhrada škody, ak bola prečinom spôsobená. Pri narovnaní je obvinený povinný nielen nahradiť túto škodu a obnoviť tak pôvodné majetkové vzťahy, ktoré boli jeho konaním narušené, navyše je povinný zaplatiť určitú peňažnú čiastku určenú na verejnoprospešné účely. Táto možnosť odčerpať páchatel'ovi významné majetkové hodnoty a využiť ich v prospech poškodeného a v prospech obecnej spoločnosti nahrádza pôsobenie na páchatel'a prostredníctvom hrozby trestu alebo ďalšieho trestného stíhania.⁶⁴

Oba odklony sú v rámci európskeho priestoru pomerne mladými inštitútmi, pri úvahách o ich možnostiach je vhodné čerpať zo zahraničných prameňov a ich úpravy a zároveň nadväzovať na historicko-kultúrny rozmer českého trestného práva, napr. na skúsenosti z práva rakúskeho. Prenášanie prvkov z anglo-amerického systému práva nie je vhodné, keďže v tomto systéme je súdny proces pre civilné aj trestné veci v podstate jednotný a jeho cieľom je dosiahnuť vzájomnú dohodu strán vo všetkých sporných veciach.⁶⁵

Pre české trestné právo je preto bližšie porovnávať právnu úpravu so susednými štátmi, napr. so Spolkovou republikou Nemecko alebo s Rakúskom. Ostatné

⁶³ SOVÁK, Z. Zvláštní spůsobý řízení v aktuálním trestním řádu. *Trestní právo*, 1999, roč. 1, s. 9.

⁶⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997, s. 56.

⁶⁵ CÍSAŘOVÁ, D., ČÍŽKOVÁ, J. Několik poznámek k otázce narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisum práva občanského. *Trestní právo*, 1998, č. 6, s. 9.

postkomunistické štáty prijímali alternatívy k trestnému konaniu pomaly, ČR bola ako prvá z týchto krajín riadnym členom *CEP / Conférence permanente Européenne de la Probation*^{66/} a stala sa tak príkladom pre ostatné štáty. V SRN bolo narovnanie najskôr uzákonené v zákone o mladistvých, neskôr sa tento koncept uplatnil aj pri stíhaní dospelých. Prax ukázala, že alternatívy prinášajú justičným orgánom veľkú pomoc, pretože je nimi možno riešiť práve tie trestné veci, ktoré najviac preťažujú orgány činné v trestnom konaní.⁶⁷ V rámci českého trestného zákona zákonodarca presne vymedzil podmienky po ktorých splnení možno pristúpiť k odklonu, v rámci trestného zákona platného v SRN toto presné vymedzenie chýba. Uplatnenie narovnaní nie je zákonom obmedzené, teoreticky ho možno použiť pri všetkých trestných činoch. Obdobne je právna úprava koncipovaná aj v Rakúsku, ktoré má doposiaľ ako kritérium pre narovnanie stanovenú hornú hranicu trestu odňatia slobody do 8 rokov, de lege ferenda uvažuje o jej zvýšení a rozšírení možnosti použitia narovnaní. Hlavným cieľom nemeckej úpravy je ochrana páchateľa, poškodený s narovnaním nemusí vysloviť súhlas a často krát sa ani nedozvie, že voči páchateľovi bolo narovnanie uplatnené. Poškodený v trestnom konaní nie je chápaný ako strana, skôr má úlohu dôkazného prostriedku, nemá tak veľkú možnosť ovplyvniť priebeh trestného konania, ktoré môže byť zdĺhavé, formálne a pre nižšie spoločenské vrstvy často nezrozumiteľné.⁶⁸

Česká právna úprava v porovnaní s tou nemeckou pristupuje k poškodenému omnoho citlivejšie, snaží sa dosiahnuť trestné konanie bez zbytočných prietahov, ktoré by poškodeného ešte viac traumatizovali a taktiež kladie veľký dôraz na náhradu prípadnej škody. Aj s páchateľom pracuje inak, nejde iba o právne vyriešenie veci, v rámci odklonu sa pracuje s pojmami ako vina, škoda, ktoré vytvárajú pre páchateľa vhodné podmienky na prejavenie ľútosti a nápravu vzniknutej škody, obnovujú rovnováhu v spoločnosti a majú tak výchovný ako aj preventívny charakter. V nemeckej právnej úprave možno naopak podľa môjho názoru pozorovať viaceré nedostatky najmä v prístupe k poškodenému z už hore uvedených dôvodov. Ďalej koncepcia nejasných a nejednoznačných podmienok pre uplatnenie narovnaní vytvára priestor nejednotnosti postupu orgánov činných v trestnom konaní a sponchybnie právnej istoty. Možno konštatovať, že síce odklony v našom

⁶⁶ <http://www.cepprobation.org/page/54/organisation>

⁶⁷ CÍSAŘOVÁ, D., ČÍŽKOVÁ, J. Několik poznámek k otázce narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisum práva občanského. *Trestní právo*, 1998, č. 6, s. 9.

⁶⁸ tamtéž

prostredí nemajú dlhú tradíciu, ako napr. v USA, kde sa restoratívna politika rozvíja od sedemdesiatych rokov ⁶⁹, no aj napriek tomu sú zákonné podmienky pre ne vymedzene jasne, berúc ohľadom na páchateľa aj poškodeného, šetria práva oboch strán a v rámci alternatívnosti v priebehu procesu dodržujú všetky demokratické princípy. Česká právna úprava teda plne obstojí v porovnaní s ostatnými európskymi úpravami odklonov aj napriek jej krátkej histórii.

3.1.Podmienky uplatnenia narovnaní

Pre uplatnenie narovnaní musia byť splnené všetky zákonom stanovené podmienky, aj po ich splnení však nie je na uplatnenie tohto typu odklonu právny nárok a jeho schválenie závisí od posúdenia príslušného orgánu činného v trestnom konaní. Predpoklady pre schválenie narovnaní sú uvedené v § 309 TrŘ:

- a. obvinený je stíhaný pre prečin
- b. súhlas obvineného aj poškodeného
- c. prehlásenie obvineného, že spáchal skutok
- d. úhrada škody
- e. obvinený zložil na účet súdu, v prípravnom konaní štátneho zástupcu, peňažnú čiastku určenú k obecnému prospešným účelom a takéto plnenie nie je zrejme neprimerané závažnosti prečinu
- f. pred rozhodnutím boli obvinený a poškodený súdom vypočutí / § 310 TrŘ⁷⁰

3.1.1 Stíhanie pre prečin

Pri narovnaní rovnako ako pro podmienenom zastavení je podmienkou konania o odklone spáchanie prečinu. Pojem prečinu je vymedzený v § 14 odst. 2 TZ, jedná sa o všetky nedbalostné trestné činy a tie úmyselné trestné činy, na ktoré zákon stanoví trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby do päť rokov. Táto podmienka je podľa môjho názoru základným predpokladom pre konanie o narovnaní, jej absencia absolútne vylučuje konanie o narovnaní aj pokiaľ by všetky ostatné podmienky boli splnené.

⁶⁹ VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. Restoratívni justice – trestní politika pro 21. století? *Trestní právo*, 2000, roč. 5, č. 1, s. 5.

⁷⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. 693 s.

3.1.2. Súhlas obvineného a poškodeného

Súhlas obvineného je podmienkou konania o narovnaní, ktorá reflektuje ústavný ale aj v medzinárodných dokumentoch vyjadrený princíp práva na spravodlivý proces. Obvinený s konaním o odklone nemusí vyjadriť súhlas a môže naďalej trvať na tom, aby sa v štandardnom trestnom konaní pokračovalo. Súhlas obvineného nemožno spájať s jeho prehlásením o spáchaní skutku ako priznaní viny, bolo by to v rozpore s článkom 40 odst. 2 Úmluvy, v ktorom je vyjadrená zásada prezumpcie neviny. Každý, kto je obvinený z trestného činu sa považuje za nevinného, pokiaľ jeho vina nebola zákonným spôsobom preukázaná. Pokiaľ sa teda jedná o vyjadrenie súhlasu s narovnaním, vzťahuje sa iba na rozhodnutie upustiť od ďalšieho trestného stíhania a otázka viny sa ním neprejudikuje. Bolo by v zjavnom rozpore s obecnými princípmi trestného procesu priradiť podobnému vyjadreniu rovnakú hodnotu ako rozhodujúcemu dôkazu.⁷¹

V § 309 TrŘ sa k schváleniu narovnaní okrem súhlasu obvineného vyžaduje aj súhlas poškodeného. Táto požiadavka výrazne posilňuje postavenie poškodeného a umožňuje mu priamo ovplyvniť prebiehajúce konanie o prečine. Vyjadrenie súhlasu či nesúhlasu neprísluší tomu, na koho iba prešiel nárok na náhradu škody (§ 310a TrŘ). Súhlas teda môžu vyjadriť iba osoby, ktoré ujmu spôsobenú spáchaním prečinu pocítili bezprostredne.

Vyslovenie súhlasu je vyjadrením dohody medzi obvineným a poškodeným na alternatívnom vyriešení veci. Za osobu, ktorej má obmedzenú spôsobilosť k právnym úkonom, dáva súhlas jej zákonný zástupca. V prípade, že postup podľa § 309 TrŘ navrhne obhajca obvineného resp. zmocnenec poškodeného, je nutné, aby rozhodujúci orgán zistil, či so schválením narovnaní súhlasí aj samotný obvinený príp. poškodený.⁷² Pokiaľ bolo prečinom poškodených viacerých osôb, súhlas s narovnaním musia vysloviť všetci. Pri posúdení otázky, kto je poškodeným sa v odbornej literatúre možno stretnúť s viacerými názormi, osobne sa prikláňam k najširšiemu výkladu pojmu poškodený. Za poškodeného možno považovať nielen toho, kto má nárok na náhradu škody ale aj všetci tí, ktorým bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna či iná škoda. Tento výklad podporuje aj § 309 odst. 1 TrŘ, ktorý nerozlišuje medzi poškodeným, ktorému má byť uhradená škoda a tým, kto dáva súhlas k narovnaní. Ďalším argumentom je výklad

⁷¹ tamtéž

⁷² ŠÁMAL, P. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* 5. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 253.

pojmu poškodený v rámci trestného poriadku. Obecne sa poškodeným myslí poškodený podľa § 43 odst. 1 TrŘ, pokiaľ nie je v príslušnom ustanovení výslovne uvedené alebo z neho nevyplýva, že sa jedná iba o poškodeného, ktorý má nárok na náhradu majetkovej škody. Zmyslom narovnania nie je iba náhrad vzniknutej majetkovej ujmy ale aj odčinenie ujmy, ktorá vznikla trestným činom a náprava narušených vzťahov. K naplneniu podstaty narovnania prispieva aj vyššie uvedený široký výklad pojmu poškodený.⁷³

Súhlas oboch strán je plne v ich dispozícii, prípadne pochybnosti o tom, či obvinený alebo poškodený skutočne udelili súhlas so schválením narovnania, resp. či tak učinili dobrovoľne a bez nátlaku musí súd ešte pred rozhodnutím o schválení skúmať a prípadne pochybnosti odstrániť, predovšetkým v rámci výsluchu podľa § 310 TrŘ.⁷⁴ Na formu súhlasu sa vzťahujú obecné ustanovenia o náležitostiach podania.⁷⁵

Otázke späť vzatia súhlasu s alternatívnym vyriešením veci nie je v zákone výslovne upravená, touto možnosťou sa už súdy v rámci svojej činnosti zoberali a výslovne ju nevylúčili. Ako sa napríklad uvádza v rozhodnutí Krajského súdu v Českých Budějoviciach súhlas so schválením narovnania udelený obvineným alebo poškodeným možno vziať späť až do doby kedy prípadne učiní rozhodnutie súd druhého stupňa / analogicky odvodené od § 163 odst. 2 TrŘ, o späť vzatí súhlasu poškodeného s trestným stíhaním/. Táto možnosť disponovať so súhlasom je vyjadrením už vyššie spomínanej zásady práva na spravodlivý proces, po odvolaní súhlasu má ďalšie trestné konanie štandardný priebeh.⁷⁶

3.1.3. Prehlásenie obvineného

K schváleniu narovnania sa vyžaduje prehlásenie obvineného, že spáchal skutok, pre ktorý je stíhaný a nie sú dôvodné pochybnosti o tom, že prehlásenie učinil slobodne, vážne a určite. Takéto prehlásenie nie je priznaním obvineného, preto je dostačujúce, ak je učené osobne do protokolu alebo do úradného záznamu. Prehlásenie sa musí obsahovo vzťahovať k skutku, pre ktorý je obvinený stíhaný a ku všetkým jeho zákonným znakom.⁷⁷ Ako je uvedené v § 314 TrŘ, v prípade že

⁷³ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997. s 60.

⁷⁴ SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 93.

⁷⁵ Aktuálne znenie zákona č. 141/ 1961 Sb., o soudním řízení trestním v znení neskorších predpisov

⁷⁶ UZNESENIE KRAJSKÉHO SÚDU V ČESKÝCH BUDEJOVICIACH zo 29. 3. 2002, sp. zn. 4 To 184/2002.

⁷⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997.s 60.

narovnanie súdom alebo v prípravnom konaní štátnym zástupcom nebolo schválené, nemožno k tomuto prehlásenie v ďalšom konaní prihladať ako k dôkazu.

3.1.4. Úhrada škody

Náhrada škody spôsobenej spáchaným trestným činom je nevyhnutným predpokladom k uzavretiu dohody o narovnaní. Náhrada škody nie je jediná možnosť narovnania vzťahov medzi obvineným a poškodeným, prípustné je ešte učinenie potrebných úkonov k jej úhrade a odčinenie ujmy vzniknutej trestným činom v tých prípadoch, pri ktorých následkom trestnej činnosti nie je majetková škoda ale ujma inej povahy. Pod učinením potrebných úkonov k úhrade spôsobenej škody radíme napr. zloženie finančnej čiastky vo výške zodpovedajúcej výške škody do úradnej úschovy. Takéto riešenie prichádza do úvahy v prípadoch, kedy nemožno poškodeného zastihnúť, prípadne nemôže náhradu škody prijať. Odčinenie ujmy nemajetkovej povahy prichádza do úvahy pri trestných činoch, pri ktorých bola dotknutá dôstojnosť, sloboda, česť, listové tajomstvo atď. V týchto prípadoch môže mať odčinenie rôzne formy, v praxi sa využíva napr. uverejnenie ospravedlnenia v periodickej tlači, osobná pomoc poškodenému a iné. Škoda sa hradí ale predovšetkým v peniazoch a to v hotovosti, prevodom na účet, resp. zaslaním poštovej poukážky. Navrátenie v predošlý stav prichádza do úvahy iba ak o to poškodený požiada a pokiaľ je to možné a účelné, táto úprava vychádza z ustanovení občianskeho zákonníka / § 442 odst. 2 OZ/. Pod uvedením v predchádzajúci stav si možno predstaviť poskytnutie náhradnej veci za vec prečinom poškodenú príp. úhrada opravy poškodenej veci.⁷⁸ Čo sa výšky škody týka, zásadne je treba uhradiť celú výšku vzniknutej škody, resp. odčiniť celú ujmu. To neplatí, ak poškodený netrvá na náhrade v plnom rozsahu, aký mu podľa zákona náleží. Pri posudzovaní rozsahu náhrady škody je nutné vychádzať z príslušných hmotnoprávných predpisov, ktorými sú predovšetkým občiansky zákonník, obchodný zákonník a zákonník práce. Podľa nich musí byť nárok na náhradu škody vrátane jeho výšky a spôsobu úhrady odôvodnený.⁷⁹ Poškodený môže vyjadriť svoj postoj k výške náhrady škody a nemusí trvať na náhrade v plnom rozsahu, ktorý mu podľa zákona prináleží. Takýto postoj poškodeného musí byť zrejmý z prevedených dôkazov, z výpovedí poškodeného, z dohody uzavretej ohľadne náhrady škody

⁷⁸ tamtéž

⁷⁹ SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestných věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 165.

medzi oboma stranami trestného konania, resp. môže byť výsledkom prevedenej mediácie.⁸⁰ Právna úprava v § 309 odst. 1 TrŘ nevyklučuje plnenie aj nad rozsah zákonnej povinnosti, vyššie plnenie je akceptovateľné ak jeho hodnota nie je zjavne neprimeraná k výške spôsobenej škody a nejedná sa o dôsledok nátlaku na obvineného.⁸¹ Počas schvaľovania dohody o narovnaní sa možno stretnúť aj s prípadom, keď nie sú k dispozícii všetky podklady pre určenie výšky náhrady škody resp. pokiaľ určitý čiastočný nárok nemožno uplatniť hneď ale až s odstupom času, napr. bolestné, náhrada za sťažené spoločenské uplatnenie. Vysporiadanie týchto nárokov je možné poskytnutím primeranej zálohy zodpovedajúcej predpokladanej výške nárokov alebo inak vhodne zaistiť záväzok obvineného, tak aby ho v budúcnosti uhradil.⁸² Tento názor vyjadruje väčšina autorov, negatívne sa k nemu stavia Beckov komentár, podľa ktorého pokiaľ nie je možné úplne vyčíslieť spôsobenú škodu v rámci dohody o narovnaní, nemožno ju schváliť.⁸³

V porovnaní s podmieneným zastavením trestného stíhania nepostačuje k uzavretiu dohody o narovnaní uzavretie dohody o náhrade škody (zrov. § 307 odst. 1 písm. b. TrŘ).⁸⁴

V prípade, ak trestným činom nebola škoda spôsobená, nemožno uvažovať o uzavretí dohody o narovnaní, aj keď sú všetky ostatné zákonom stanovené podmienky splnené, predpokladom uzavretia dohody je totižto existencia konkrétneho poškodeného.⁸⁵

3.1.5. Peňažitá čiastka určená na obecné prospešné účely

Ďalším predpokladom schválenia narovnania uvedenom v § 309 odst. 1 písm c., TrŘ je zloženie peňažitej čiastky určenej konkrétnemu adresátovi k obecnému prospešným účelom na účet súdu, v prípravnom konaní na účet štátneho zastupiteľstva. Za peňažitú čiastku určenú k obecnému prospešným účelom sa považujú čiastky pre obec a iné právnické osoby so sídlom na území Českej republiky na financovanie vedy a vzdelania, kultúry, školstva, požiarnej ochrany, podpory mládeže, ochrany zvierat a iné. Z tejto sumy musí následne obvinený určiť minimálne 50% na peňažitú pomoc obetiam trestnej činnosti poskytovanej podľa

⁸⁰ SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 102.

⁸¹ VANTUCH, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, roč. 6, č. 8, s. 397.

⁸² SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 102

⁸³ ŠÁMAL, P. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 5. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 2253.

⁸⁴ MUSIL, J a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 1999. S. 470.

⁸⁵ tamtéž

zvláštného zákona.⁸⁶ Ustanovenie § 312 odst. 2 TrŘ bolo doplnené do trestného poriadku zákonom č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peňažitej pomoci obetiam trestnej činnosti s účinnosťou od 1.1.1998. Výšku peňažitej čiastky, ktorú je potrebné zložiť pre účely narovnania súd ani štátny zástupca nemôžu určiť. To ale nevylučuje možnosť, aby sa obvinený neformálne obrátil na príslušný orgán činný v trestnom konaní s dotazom ohľadom prijateľnej výšky peňažnej pomoci. Týmto sa predchádza prípadom, kedy by k neschváleniu dohody zo strany súdu došlo iba z dôvodu neprimeranej výšky tejto sumy. Ak obvinený možnosť obrátiť sa na súd nevyužije a sumu určí sám, nemusí súd narovnanie z dôvodu nedostatočnej výšky schváliť.⁸⁷ Výška sumy určenej na obecne prospešné účely v sebe odzrkadľuje predovšetkým význam chráneného záujmu dotknutého trestným činom, následky trestného činu, spôsob a okolnosti jeho prevedenia, miera zavinenia, pohnútky, zámer a cieľ páchatela.⁸⁸ Obvineným určená suma by mala zodpovedať jeho osobným a majetkovým pomerom, jeho vzťahu k spáchanému trestnému činu a vôli odčiniť následky, ktoré svojim činom spôsobil. Neprimerane nízko určená suma ponúka otázku, nakoľko má obvinený skutočný záujem na náprave svojho prečinu a obnove narušených spoločenských vzťahov.

Prakticky prebieha zloženie peňažnej čiastky predovšetkým jej poukázaním na bankový účet súdu, príp. v prípravnom konaní na účet štátneho zastupiteľstva a to bezhotovostným bankovým prevodom, zaslaním sumy poštovou poukázkou alebo odovzdaním sumy v hotovosti v pokladni na súde.⁸⁹ V rámci schvaľovania narovnania je nevyhnutné, ako v svojom rozhodnutí judikuje krajský súd v Hradci Králové, aby štátny zástupca resp. súd overil, či bola dohodnutá peňažná čiastka v plnej výške zložená na účet.⁹⁰ Takýmto postupom sa predchádza prípadným problémom, kedy by obvinený prisľúbil uhradenie dohodnutej sumy ale z akýchkoľvek dôvodov by k úhrade nedošlo, čo by viedlo k neplatnosti schválenej dohody a spochybneniu celého alternatívneho spôsobu riešenia prečinu.

Po schválení narovnania poukáže predseda senátu, príp. štátny zástupca danú čiastku príjemcovi, ktorému je určená. Pokiaľ mu ale sumu nemožno odovzdať, napr. preto, že daný subjekt zanikol alebo odmieta sumu prijať, rozhodne súd

⁸⁶ Aktuálne znenie zákona č. 141/1961 Sb., o soudním řízení trestním v znení neskorších predpisov

⁸⁷ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 1999, s.696.

⁸⁸ SOTOLÁŘ, A. a kol.: *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 102

⁸⁹ Tamtéž s. 103

⁹⁰ KRAJSKÝ SÚD V HRADCI KRÁLOVÉ, zo dňa 2. 2. 1998, sp. zn. 11 To 70/1998 (R 46/1999).

uznesením o novom príjemcovi. Na jeho výbere sa už poškodený ani obvinený nepodieľajú, nie je ale vylúčené, aby sa ich návrhu prihliadlo. Proti tomuto uzneseniu môže obvinený, príjemca sumy a štátny zástupca, pokiaľ sa jedná o rozhodnutie senátu, podať sťažnosť.⁹¹

3.1.6. Výsluch obvineného a poškodeného

K ďalšej podmienke schválenia dohody o narovnaní patrí výsluch obvineného a poškodeného. Obvinený aj poškodený musia byť poučení o svojich právach a o podstate narovnania ako odklonu od štandardného priebehu trestného stíhania. Pred schválením dohody musia byť súdom prípadne štátny zástupcom obe strany vypočuté. Predmetom vypočúvania sú najmä okolnosti uzavretia dohody a to, či jej k uzavretiu došlo dobrovoľne. Pokiaľ je poškodeným právnická osoba, je možné namiesto výsluchu štatutárneho zástupcu resp. osoby oprávnenej jednať za túto právnickú osobu opatriť písomné prehlásenie k okolnostiam uzavretia dohody o narovnaní. Súčasťou výsluchu obvineného sú taktiež otázky ohľadne porozumenia obvineniu a dôsledkov uzavretia dohody. Súčasťou je taktiež, ako som už uviedla v kapitole 3.1.3. prehlásenie, že obvinený spáchal skutok, pre ktorý je stíhaný.⁹²

Výsluch obvineného nemá a ani nemôže mať za daných okolností charakter dôkazného prostriedku v pravom zmysle slova, lebo takýto výsluch slúži predovšetkým k upresneniu a overeniu skutočností významných pre uzavretie dohody o narovnaní, nejedná sa o presné zisťovanie skutkového stavu veci. Obvinený sa nemusí podrobne a súvisle vyjadrovať k skutočnostiam, ktoré sú predmetom obvinenia. Predmetom výsluchu sú taktiež okolnosti, za akých došlo k uzavretiu dohody medzi ním a poškodeným, prípadne akú úlohu v sprostredkovaní rozhovorov zohral mediátor. Výsluch obvineného aj poškodeného je výsluchom „ sui generis „⁹³, pri ktorom zákon nevyžaduje presné vylíčení okolnosti prečinu a zameriava sa výhradne na okolnosti dôležité pre uplatnenie odklonu v rámci prebiehajúceho trestného konania.

⁹¹ ŠÁMAL, P. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* 5. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 246.

⁹² Aktuálne znenie zákona č. 141/ 1961 Sb., o soudním řízení trestním v znení neskorších predpisov

⁹³ ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní.* Praha: C.H.Beck, 1997. s 58.

3.2. Dostačujúce vyriešenie veci

Schválenie dohody o narovnaní súdom, resp. v prípravnom konaní štátnym zástupcom prichádza do úvahy, pokiaľ takéto vyriešenie veci dané orgány činné v trestnom konaní považujú za dostatočné. Obecne sa k odklonom v rámci trestného konania pristupuje, ak je dostatočné vplývať na obvineného inak ako štandardnými trestnoprávnymi inštitútmi, ktorými sú napr. hrozba trestu, trest, trestné konanie. Pri zvažovaní, či je v konkrétnom prípade účelne a vhodné schváliť narovnanie je potrebné zvážiť najmä okolnosti spáchaného prečinu, motív, pohnútku, cieľ a mieru zavinenia páchatel'a. Taktiež je nutné zaoberať sa osobou páchatel'a, jeho rodinnými, sociálnymi a majetkovými pomermi a v neposlednom rade jeho postojom k následkom trestnej činnosti, k poškodenému a príp. k ním spôsobenej škode.

Možno povedať, čím menej bol spáchaným trestným činom dotknutý verejný záujem, tým skôr možno rozhodnúť o narovnaní. Tak ako je verejný záujem na stíhaní určitého skutku a obvineného zosilňovaný, slabne možnosť odklonu a narovnania.⁹⁴

Zisťovanie majetkových pomerov obvineného má podstatný význam jednak s ohľadom na možnosti obvineného vysporiadať sa riadne a plne s následkami svojho činu a taktiež vzhľadom k posúdeniu výšky sumy určenej k obecnému prospešným účelom. Je však nežiaduce priamo spájať majetkové pomery obvineného s prečinom. Jedná sa o okolnosti, ktoré sa u jednotlivých obvinených líšia a preto majú obdobne ako pri ukladaní trestu rovnaké opatrenia rozdielny účinok a sú pre rôznych obvinených rozdielne citeľné. Preto výška sumy určenej k obecnému prospešným účelom musí byť určená s prihliadnutím na konkrétnu osobu obvineného a jeho majetkovým pomerom. Skúmanie osobných pomerov páchatel'a je významným nie však prevažujúcim ukazovateľom, jeho nadhodnocovanie by mohlo viesť k nerovnosti osôb pred zákonom, čo by znamenalo rozpor so zásadami trestného práva.⁹⁵

K rovnakému postupu pri posudzovaní vhodnosti schválenia odklonu dochádza aj pri schvaľovaní podmieneného zastavenia trestného stíhania, pri ktorom je na rozdiel od narovnania skúšobná doba, v rámci ktorej musí obvinený viesť riadny život. Schválenie podmieneného zastavenia trestného stíhania je mezeitímnym rozhodnutím, v prípade nesplnenia podmienok sa pokračuje v trestnom konaní

⁹⁴ VANTUCH, P. Narovnaní v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, roč. 6, č. 8, s. 400.

⁹⁵ SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 98.

a k vydaniu meritórneho rozhodnutia o odklone nedôjde. V tomto smere je narovnanie pre obvineného miernejšie, keďže schválenie dohody o ňom má charakter konečného rozhodnutia.

3.3. Rozhodnutie

Rozhodnutie o narovnaní spočíva v schválení dohody medzi obvineným a poškodeným súdom, resp. v prípravnom konaní štátny zástupcom. Dohoda o schválení narovnaní a zastavení trestného stíhania musí obsahovať popis skutku, ktorého sa narovnanie týka, jeho právne posúdenie, obsah narovnaní vrátane výšky uhradenej škody alebo škody, ku ktorej úhrade boli prevedené potrebné úkony, prípadne spôsob iného odčinenia ujmy vzniknutej prečinom, peňažitú čiastku určenú k obecné prospešným účelom s uvedením jej príjemcu, vrátane čiastky odovzdanej štátu na peňažitú pomoc obetiam trestnej činnosti a výrok o zastavení trestného stíhania pre skutok, v ktorom je videný prečin, ktorého sa narovnanie týka. Rozhodnutie o schválení narovnaní je konečné meritórne rozhodnutie. Spája sa s definitívnym zastavením trestného stíhania⁹⁶ bez uloženia ďalších povinností obvinenému, ako je to v prípade dočasného rozhodnutia o podmienenom zastavení trestného stíhania.

Návrh na schválenie dohody o narovnaní môže v prípravnom konaní podať súdu štátny zástupca, a to v období od zahájenia trestného stíhania do podania obžaloby. Súčasťou návrhu musí byť vyjadrenie obvineného a poškodeného, súhlas oboch s narovnaním a dôkazy, ktoré boli počas vyšetrovania zhromaždené.⁹⁷ Ich počet závisí od štádia, v ktorom bola dohoda o narovnaní navrhnutá, vždy však musia dostatočne objasňovať skutkový stav veci a poskytovať podklad pre rozhodnutie súdu.

Oprávnenie rozhodovať o schválení narovnaní prináleží okrem súdu aj štátnemu zástupcovi, bolo mu poskytnuté novelou zákona č. 265/2001 Sb. Odborná verejnosť argumentovala zahraničnými právnymi úpravami, ktoré túto právomoc štátnemu zástupcovi zverujú. Od rozšírenia právomoci sa očakáva urýchlenie rozhodovania v trestných veciach, v ktorých je možné uzavrieť dohodu o narovnaní

⁹⁶ MUSIL, J a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo procesní. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 1999. S. 470.

⁹⁷ tamtéž

a odľahčenie preťažených súdov prvého stupňa. Sťažnosť proti rozhodnutiu štátneho zástupcu môžu podať obvinený aj poškodený.⁹⁸

Súd po obdržaní podkladov môže vec vrátiť štátnemu zástupcovi na došetrenie, prípadne odstránenie procesných väd alebo doplnenie chýbajúceho dôkazného prostriedku. Pokiaľ nedôjde k odstráneniu spomínaných väd, resp. štátny zástupca nevezme návrh na narovnanie späť, bude tento súdom zamietnutý.⁹⁹

V § 313 TrŘ sa uvádza, že narovnanie sa eviduje ako skutočnosť významná pre trestné konanie podľa zvláštného zákona – zákon č. 269/1994 Sb., o Registri trestov, v znení neskorších predpisov. Podľa § 11 odst. 1 písm. g., TrŘ vytvára právomocné rozhodnutie o schválení dohody o narovnaní prekážku pre trestné stíhanie obvineného pre rovnaký skutok, pokiaľ by toto rozhodnutie nebolo zákonom stanoveným konaním následne zrušené.¹⁰⁰

3.4. Opravné prostriedky

Proti rozhodnutiu o schválení dohody o narovnaní môžu obvinený aj poškodený podať sťažnosť, v prípadoch, kedy o narovnaní rozhodoval súd prináleží toto právo aj štátnemu zástupcovi. Po nadobudnutí právnej moci rozhodnutia je možné ho napadnúť mimoriadnymi opravnými prostriedkami – sťažnosťou pre porušenie zákona, dovolaním a návrhom na obnovu konania.

Sťažnosť ako riadny opravný prostriedok je upravená v § 143 TrŘ. Podáva sa do troch dní odo dňa dourčenia k orgánu, proti ktorého rozhodnutiu sťažnosť smeruje. Rozhodovanie o nej prináleží nadriadenému súdu, ak je napadané vydané súdom, inak nadriadenému štátnemu zástupcovi.

Podanie dovolania je prípustné podľa § 265a odst. 2 písm. g., TrŘ a to z dôvodu, že bolo vydané rozhodnutie bez toho, aby pre jeho vydanie boli splnené zákonom stanovené podmienky / § 265b odst. 1 písm. f., TrŘ /. Zákon neumožňuje rozhodovať o narovnaní odvolaciu súdu, uznesenie bude teda najčastejšie napadané prostredníctvom rozhodnutia súdu druhého stupňa, uvedeného v § 265 odst. 1 písm. h., TrŘ.¹⁰¹

Sťažnosť pre porušenie zákona podáva proti právomocnému uzneseniu o schválení narovnania na Najvyššom súde minister spravodlivosti, pokiaľ má za to,

⁹⁸ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha:Linde, 2004. 692 s.

⁹⁹ CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha:Linde, 2004. 692 s.

¹⁰⁰ ŠÁMAL, P. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 5. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H.Beck, 2005. s. 91.

¹⁰¹ tamtéž 2253

že uznesenie bolo vydané na základe vadného postupu v konaní, resp. že ním bol porušený zákon.

Rovnako je tak proti právomocnému rozhodnutiu o narovnaní prípustné povolenie obnovy konania, ktoré vydaním tohto uznesenia skončilo / § 277 odst. 1 TrŘ/. Obnova konania sa povolí, pokiaľ vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli samy o sebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi známymi už skôr viesť k záveru, že dôvody k takémuto rozhodnutiu tu neboli a že je na mieste v konaní pokračovať, resp. pokiaľ bolo uznesenie o narovnaní vydané štátnym zástupcom v prípravnom konaní je na mieste podať obžalobu. Obnovu v neprospech obvineného môže podať iba štátny zástupca.¹⁰² Trestný poriadok v § 281 odst. 1 a násl. vymedzuje ako orgán príslušný k prejednávaní návrhu na povolenie obnovy proti uzneseniu súdu o schválení narovnaní súd, ktorý vo veci rozhodoval v prvom stupni. Ak sa jedná o uznesenie štátneho zástupcu, príslušným je súd, ktorý by bol príslušný k rozhodovaniu o žalobe. Pre podanie návrhu na obnovu konania v neprospech obvineného je dĺžka lehoty rovnajúca sa polovici dĺžky premlčacej doby trestného činu, pre ktorý sa trestné stíhanie vedie, v prospech obvineného možno podať návrh bez časového obmedzenia.¹⁰³

¹⁰² Aktuálne znenie zákona č. 141/ 1961 Sb., o soudním řízení trestním v znení neskorších predpisov

¹⁰³ ŠÁMAL, P. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* 5. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 2171.

4. Právna úprava alternatívnych spôsobov konania v SRN

V SRN je v trestnom poriadku „Strafprozessordnung“, upravený priebeh štandardného trestného konania a taktiež priebeh skráteneho konania. Skrátene, resp. zjednodušené / vereinfachte/ konanie je zvláštnym druhom trestného procesu začleneným do trestného práva v roku 1994, ku ktorému sa zaraďuje zrýchlené konanie, zaistovacie konanie a konanie pri vydávaní trestného príkazu. Prameňmi zrýchleného konania sú predovšetkým Ústava, trestný poriadok, GVG – Gerichtsverfassungsgesetz, zákon o súdnictve vo veciach mládeže, zákon o centrálnom registri trestov a Európska dohoda o ochrane ľudských práv.¹⁰⁴

V rámci SRN sa zrýchlené konanie nevyužíva vo všetkých spolkových krajinách v rovnakom rozsahu. Tento pomerne značný nepomer v uplatňovaní alternatívy k štandardnému priebehu konania možno vysvetliť rozdielnym personálnym obsadením jednotlivých štátnych zastupiteľstiev a taktiež odlišnou mierou spolupráce medzi súdmi, policajnými orgánmi a štátnymi zástupcami.¹⁰⁵ Cieľom právnej úpravy bolo najmä odkloniť sa od klasického trestného procesu ku skráteneho konaniu, predovšetkým v oblasti malej a strednej kriminality nižšieho spoločenského významu.¹⁰⁶ Obmedzenie pre použitie skráteneho konania v praxi je možnosť udelenia iba určitých druhov trestu. Horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody môže byť nanajvýš jeden rok, zákon pripúšťa uloženie finančnej pokuty, zákaz riadenia motorového vozidla / § 44 StGB/. Takýmito prípadmi sú najmä trestné činy ublíženia na zdraví pri športových podujatiach alebo pri zhromaždeniach, trestné činy v doprave spôsobené obvineným bez požitia alkoholu, drobné krádeže, porušenia cudzineckého zákona. Pri trestných činoch spáchaných mladistvým páchatelom nemôže skráteneho trestné konanie prebehnúť.¹⁰⁷

4.1. Podmienky skráteneho konania

Skráteneho konanie sa v nemeckej právnej úprave vyznačuje viacerými zvláštnosťami, ktoré ho odlišujú od štandardného priebehu konania, taxatívne sú vymenované v § 417 a násl. StPO :

¹⁰⁴ PUTZKE. *Strafprozessrecht*. Berlin: Beck, 3. Auflage, 2011. s.3.

¹⁰⁵ HELLMANN: *Strafprozessrecht*. Potsdam: Springer, 2. Auflage, 2005. s. 350

¹⁰⁶ tamtéž.

¹⁰⁷ SCHÄFER, G. *Die Praxis des Strafverfahrens*. Berlin: Verlag W. Kohlhammer, 6. Auflage, s. 557.

- a. žalobu je možné podať v ústnej forme / § 418 odst. 3 StPO/
- b. k predvolaniu obvineného je možné pristúpiť iba v prípade, ak sa sám dobrovoľne nedostaví na súdne pojednávanie
- c. lehota na predvolanie je skrátená na 24 hod.
- d. rozsudok sa nevyhlasuje verejne
- e. dokazovanie prebieha obmedzene, predovšetkým prečítaním výpovedí svedkov, znalcov, spolupáchateľov.¹⁰⁸

V skrátenom konaní nie je predpísaná forma obžaloby, je možné, aby ju štátny zástupca podal písomne alebo ústne, čím sa zdôrazňuje snaha o rýchly proces bez administratívnych prieťahov. Úlohou štátneho zástupcu pred podaním obžaloby je zvážiť vhodnosť skráteného procesu, predpokladom je jednoduchý skutkový dej a jednoznačné dôkazy, ktoré je možné v krátkej dobe predviesť pred súdom. Zároveň musí byť skutkový stav natoľko objasnený, aby bolo možné nariadiť ústne pojednávanie bez predbežného prejednania obžaloby. Hlavné konanie by malo byť vytýčené v čo najkratšej lehote, zákon presne vymedzuje lehotu medzi podaním obžaloby na súde a zahájením hlavného konania na najvyšš 6 týždňov.

4.2. Priebeh skráteného konania

V prípade podanie obžaloby ústne sa na začiatku hlavného konania hlavné body obžaloby nadiktujú do protokolu, žiadne ďalšie zvláštne podmienky zahájenie hlavného konania zákon neurčuje. V rámci skráteného konania sa vyžadujú okrem jednoduchých a zrejmých skutkových okolností aj jasné a nepochybné dôkazy, ktoré sú k dispozícii okamžite. Hlavné konanie musí byť pripravené tak, aby mohlo prebehnúť ihneď, bez predbežného prejednania obžaloby. Pokiaľ je to možné, mal by byť rozsudok vynesovaný po skončení prvého jednania vo veci.

Sudca môže v rámci hlavného konania zamietnuť prejednanie veci v skrátenom konaní. Zákon vymedzuje dôvody, ktoré vedú k takémuto rozhodnutiu, predovšetkým sú to procesné prekážky, nedostatok dôkazov, nejasný skutkový dej, ktorý vyžaduje dôkladnejšie šetrenie, nemožnosť nariadenia hlavného konania do zákonom stanovenej lehoty 6 týždňov a taktiež nevyhnutnosť zastúpenia obžalovaného vzhľadom na závažnosť prejednávaného trestného činu. Sudca môže skrátené konanie zamietnuť pred hlavným konaním alebo v rámci neho, pokiaľ vyjdú

¹⁰⁸ JOECKS, W. *Studienkommentar StPO*. München: C.H.Beck, 3. Auflage, 2011. s. 803.

najavo skutočnosti, ktoré sú prekážkou ďalšieho jednanía vo veci. Proti zamietnutiu skráteneho konania je vylúčené podanie sťažnosti a je nenapadnuteľné. Pokiaľ sudca rozhodne v rámci hlavného konania z vyššie uvedených dôvodov o nepokračovaní v trestnom konaní, nepokračuje sa, ako je to charakteristické pre našu právnu úpravu odklonov v štandardnom trestnom konaní. Sudca musí na základe podanej obžaloby rozhodnúť, či je možné nariadiť hlavné konanie v rámci klasického prejednanía veci. Takéto rozhodnutie môže sudca vydať iba v prípade, ak by bol príslušný k prejednaníu veci aj keby sa nejednalo o skrátene konanie.¹⁰⁹ Pokiaľ sudca nie je príslušný, vráti sa celý spis k štátnemu zástupcovi a ten rozhodne o ďalšom priebehu konania. Ďalšie konanie ohľadom spáchaného trestného činu môže prebehnúť po opätovnom podaní obžaloby.¹¹⁰

Skrátene konanie sa končí vynesením rozsudku a uložením trestu, pokiaľ bol rozsudok odsudzujúci. Zákon neukladá zvláštne požiadavky na jeho formu.

Proti rozsudku je prípustné odvolanie odvolanie a kontrola vyššieho súdu / opravný prostriedok podobný dovolaniu v rámci českého TrZ/.¹¹¹

4.3. Nedostatky skráteneho konania

Prijatím právnej úpravy skráteneho konania v roku 1994 sa zákonodarca v Spolkovej republike Nemecko snažil odľahčiť preťaženú justíciu, zjednodušiť konanie pri skutkovo jednoduchých trestných činoch s jasným priebehom a dostatkom dôkazov. Na mieste je však otázka, nakoľko sa mu podarilo vypracovať kvalitnú právnu úpravu ktorá by motivovala orgány činné v trestnom konaní k častému využívaniu v praxi. Ako som už spomenula v kapitole 4., skrátene konania je v rámci jednotlivých spolkových krajín využívané v rozdielnej miere, čo mnohí odborníci zdôvodňujú nie najšťastnejšou právnou úpravou, ktorú je potrebné v praxi často dotvoriť resp. sa vysporiadať s určitými požiadavkami, ktoré sú na jej využitie kladené. Pri nedostatočnom personálnom obsadení, príp. kvôli slabým vzťahom medzi štátnym zastupiteľstvom, políciou a súdmi sa javia jednotlivé podmienky /ako napr. možnosť previesť všetky dôkazy okamžite bez ďalšieho vyšetrovania/ ako pomerne obtiažne splniteľné.

¹⁰⁹ MEYER-GOSSNER, L. *Strafprozessordnung*. Berlin: Verlag C.H.Beck, 54. Auflage, 2011. s. 1545.

¹¹⁰ HELLMANN: *Strafprozessrecht*. Potsdam: Springer, 2. Auflage, 2005. s. 353.

¹¹¹ tamtéž

Odborná literatúra poukazuje aj na možnosť podania ústnej ožaloby, nedostatočne dlhú lehotu na jej podanie a zjednodušenie procesu dokazovania.

Absencia týchto prvkov, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou štandardného trestného konania, znižuje pocit právnej istoty ako obvineného tak aj poškodeného. Zákonodarca sa pri tvorbe právnych predpisov upravujúcich skrátene konanie snažil upraviť všetky tie procesné inštitúty, ktoré tvoria kosť trestného konania. Sú nevyhnutné, pokiaľ ide o vyšetrowanie trestných činov so skutkovým priebehom, ktorý vyžaduje dôkladne objasnenie, zaistenie potrebných výpovedi svedkov, znaleckých posudkov a iných dôkazov slúžiacich k objasneniu trestného činu, resp. slúžiacich k zisteniu identity páchatel'a. V prípade trestných činov s jednoduchým skutkovým priebehom a páchatel'om, ktorý je známy sa zákonodarca domnieval, že na rozhodnutie súdu postačí skrátene vyšetrowanie, obžaloba podaná písomne alebo ústne a konanie jedného súdneho pojednávania. Všetky tieto prvky majú prispieť k urýchleniu trestného procesu, zbytočne nevystavovať páchatel'a malej a strednej kriminality tlaku zo strany spoločnosti a jeho izolácii. Ďalšou z výhod aplikácie skrátene konania v praxi malo byť urýchlenie konania a výrazne šetrenie ekonomických prostriedkov so zachovaním všetkých zásad demokratického trestného procesu. Najmä tento pohľad na skrátene konanie mal orgány činné v trestnom konaní motivovať k čo najširšiemu uplatňovaniu tohto inštitútu v praxi. Po šestnástich rokoch účinnosti tejto právnej úpravy sa však stále v odbornej literatúre stretávame s rozdielmi názormi na skrátene konanie a jasne vyhranenou kritikou. O nie úplne procesne správnej úprave vypovedá aj počet skrátene trestných konaní, ktorý sa odlišuje od spolkovej krajiny k spolkovej krajine. Z údajov spolkového ministerstva spravodlivosti vyplýva, že priemerná dĺžka súdneho konania v trestných veciach v rokoch 2006 až 2010 je deväť mesiacov. Z tohto údaju jasne vyplýva, ako málo sa k zrýchlenému konaniu pristupuje, keďže, ako som už vyššie uviedla, zákon kladie požiadavky na vytýčenie termínu pojednávania do šiestich mesiacov.¹¹² Podľa môjho názoru by malo ministerstvo spravodlivosti po odborných rozhovoroch so všetkými článkami trestného procesu pristúpiť k novelizácii najviac kritizovaných paragrafov.

Jedným z najproblematickejších bodov je bez pochyb možnosť podania ústnej obžaloby, ktorej obsah sa pri zahájení hlavného konania nadiktuje do súdneho

¹¹² <http://www.mdj.brandenburg.de/cms/detail.php/bb1.c.208783.de>

protokolu. Obvinený resp. jeho obhajca tak nemá možnosť zoznámiť sa v predstihu s bodmi obžaloby a navrhnutými dôkaznými prostriedkami. Táto pozícia obvineného v ňom môže vyvolávať pocit už dopredu pripraveného rozsudku bez ohľadu na to, ako hlavné konanie prebehne a aké dôkazy budú predložené.

Aj keď sa má skrátene konanie využívať iba v jednoduchých prípadoch so známym páchatelom nie je vhodné, aby mu bola odobratá možnosť prípravy na obhajobu.¹¹³

4.4. Porovnanie právnej úpravy v SRN a ČR

Po preštudovaní právnej úpravy skráteneho konania je zrejmé, že sa jej zákonné znenie nedostatočne vyrovnáva s potenciálnymi problémami, ktoré nielen môže ale prax aj skutočne prináša. Právna úprava odklonov v ČR je podľa môjho názoru obširnejšia a podrobnejšia, v trestnoprávných normách je viacero inštitútov, vďaka čomu je možné ich uplatniť na rozmanitejšie spektrum prípadov. Je na zvážení súdu resp. štátneho zástupcu, ktorý inštitút odklonu je pre dané trestné konanie vhodný a možný. Ak počas trestného stíhania vyjde najavo, že sú splnené zákonné podmienky pre odklon, štátny zástupca / príp. súd/ zváži, ktorá alternatíva je pre konkrétneho páchatela vzhľadom na okolnosti trestného činu a jeho následky najvhodnejšia. Páchatel je vždy oboznámený s navrhovaným alternatívnym postupom a môže sa k nemu vyjadriť, pričom bez jeho súhlasu nemožno odklon uplatniť.

V rámci konania o odklone sa dbá aj na postavenie poškodeného, pri narovnaní musí vyjadriť svoj súhlas s navrhovanou dohodou. Páchatel má povinnosť vysporiadať sa s poškodeným pokiaľ mu bola spáchaným prečinom spôsobená škoda, a to nielen materiálna ale aj morálna. Cieľom odklonu je pôsobenie na páchatela, náprava narušených spoločenských vzťahov a nevyhnutnej odčinenie spôsobenej škody. V nemeckej odbornej literatúre sa často možno stretnúť s pomerne ostrou kritikou nedostatočnej právnej úpravy vo vzťahu k poškodenému. Ten často ani nemusí vedieť, že k odklonu v trestnom konaní došlo. Postoj k nemu považujem aj ja za nie úplne právne vyriešený. Ako som už spomenula v úvodných kapitolách mojej diplomovej práce jedným z problémom trestnej justície je jej preťaženosť a zdĺhavosť jednotlivých konaní. Ako možno pozorovať vývoj

¹¹³http://www.justiz.nrw.de/Gerichte_Behoerden/ordentliche_gerichte/Strafgericht/BesondereVerfahrensarten/beschleunigtes_verfahren/index.php?fragenId=6097374

v jednotlivých krajinách, stále častejšie sa pristupuje nielen k odklonom ale aj k spoluprácu s probačnou a mediálnou službou. Pri štúdií materiálov som sa čiastočne zoznámila so širokou škálou mediálnych programov v Austrálii a na Novom Zélande, v Japonsku a v Českej republike. De lege ferenda by aj v Nemecku mali čo možno najčastejšie pri alternatívach k klasickému trestnému konaniu pristupovať k mediácii medzi poškodeným a páchatelom. To by pomohlo vyplniť priestor, v ktorom pri platnej právnej úprave stojí poškodený sám, často s pocitom nespravodlivosti.

Výpovednú hodnotu o kvalite úpravy skráteného konania má aj počet prípadov, pri ktorých bola uplatnená a značný nepomer v jej využívaní v jednotlivých spolkových krajinách. Tento údaj nemožno priamo porovnávať s Českou republikou, keďže tá je unitárnym štátom a nečlení sa na spolkové krajiny.

Po preštudovaní viacerých odborných článkov a komentárov, v ktorých silnejú hlasy za novelizáciu súčasnej právnej úpravy sa dajú de lege ferenda očakávať zmeny v rámci inštitútu skráteného konania. Bude zaujímavé sledovať, či sa návrhy novely vyrovnajú s vyššie zmienenými nedostatkami a prispedia tak k zefektívneniu využívania tohto inštitútu.

5. Záver

Cieľom mojej diplomovej práce bolo ozrejniť problematiku dvoch typov odklonov a to podmieneného zastavenia a narovnania uplatňovaných v rámci trestného konania. V úvodných kapitolách som sa venovala vysvetleniu pojem odklon, vymedzeniu druhu odklonu v rámci platnej právnej úpravy a jeho základným charakteristikám. Taktiež som načrtla historický vývoj alternatívneho riešenia sporov, ktoré nemá v rámci stredoeurópskeho priestoru dlhú tradíciu, v rámci trestného práva v jednotlivých krajinách však svoje pevné miesto má. Zaujímavý je mimoriadne kladný postoj k odklonom v Japonsku, ktorý pravdepodobne v spojení s tamojšou mentalitou vykazuje výborné výsledky pri trestných konaniach a dosahuje sa tak celkovo nízka úroveň kriminality v krajine.

Jadro mojej diplomovej práce som venovala podrobnému pohľadu na oba odklony, pričom som sa venovala každému jednotlivému zákonnému požiadavku na schválenie odklonu zvlášť. Na úvod kapitoly o podmienenom zastavení trestného stíhania som vymedzila už vyššie spomenuté zákonné podmienky uplatnenia podmieneného zastavenie v prebiehajúcim trestnom stíhaní. Pri jednotlivých bodoch som poukazovala na ich konkrétny význam a uplatnenie v praxi. V práci som sa snažila zákonné znenie objasniť na rôznych situáciách, ktoré môžu v praxi nastať, pričom ich riešenie nie je vždy v trestnom poriadku upravené. Takými sú napr. možnosť schválenia podmieneného zastavenia aj v prípade, ak trestným činom nebola spôsobená škoda či situácia, v ktorej obvinený vezme súhlas s podmieneným zastavením späť. V týchto bodoch zákon postráda právnu úpravu, vysporiadať sa s tým musí súdna judikatúra, ktorá je pomerne jednotná, čo sa týka názorov na chýbajúcu právnu úpravu a výrazný rozpor v jednotlivých súdnych rozhodnutiach som v odbornej literatúre neobjavila. V kapitole o skúšobnej dobe som venovala pohľad najmä na povinnosti, ktoré musí obvinený splniť, pokiaľ sa chce osvedčiť, zároveň sú v tejto kapitole vymedzené aj požiadavky, ktoré sú považované za neúmerné a ktoré nemožno obvinenému uložiť a ich splnenie požadovať. Na záver kapitol o oboch typoch odklonov som uviedla opravné prostriedky, ktorými možno vydané rozhodnutie napadnúť.

V druhej časti mojej diplomovej práce som sa venovala narovnaniu ako forme odklonu v trestnom konaní. Zvolila som podobnú štruktúru ako pri podmienenom narovnaní a síce rozčlenenie jednotlivých zákonných podmienok do samostatných

kapitol. Keďže som už v predchádzajúcich častiach ozrejmila podmienené narovnanie ako odklon, venovala som taktiež vymedzeniu rozdielov medzi oboma inštitútmi. Pri narovnaní je posilnené postavenie poškodeného, bez ktorého súhlasu nemožno dohodu o narovnaní uzavrieť.

Účel odklonov je okrem iného odbremenenie preťaženej justície a zefektívnenie trestného konania. Túto ich úlohu je podľa mňa možné ešte viac zdôrazniť a posilniť, pokiaľ by sa ťažisko schvaľovania odklonov odohrávalo v predsúdnom štádiu, v rámci ktorého o nich rozhodujú štátni zástupcovia. Tí by mali vo väčšej miere objasňovať páchatelom prečinov výhody, ktoré pre nich odklony predstavujú, čo sa však nesmie diať na úkor dosiahnutia účelu trestného konania.

Nedostatky vidím aj vo vnímaní odklonov širokou verejnosťou, nie je neobvyklé stretnúť sa s názorom, že jediným „správnym“, trestným konaním je štandardné trestné konania, pričom alternatívne možnosti vyriešenia veci nie sú dostačujúce. Takéto tvrdenia zhoršujú verejnú mienku a nezakladajú sa na pravdivých údajoch. Verejnosť napriek tomu stále citlivo vníma kriminalitu každého rozsahu a s pomerne značnou nedôverou sa díva napr. na páchatelovi uložené povinnosti počas skúšobnej doby. Po preštudovaní odbornej literatúry a spracovaní mojej témy vidím pozitíva uplatňovania podmieneného zastavenia a narovnaní v praxi a to nielen pre páchatela, ktorého stigmatizácia v spoločnosti nezaťažuje jeho ďalší sociálny a pracovný život. To že odklony majú pri vhodne zvolených prípadoch svoje opodstatnenie dokazujú skúsenosti ako vo svete tak aj v rámci ČR. Z týchto dôvodov by som do budúcnosti navrhla v rámci trestného poriadku ich vyčlenenie do samostatnej hlavy.

Za prínosný pre moju prácu považujem aj pohľad na právnu úpravu skráteného konania v SRN. Právna úprava je účinná od roku 1994, vytvoril sa teda dostatočný priestor na uplatňovanie tohto typu konania v praxi. Ako sa však ukazuje, platná právna úprava má viacero nedostatkov a nedokonalostí, ktoré od jej využívania odrádzajú súdy aj štátnych zástupcov. Cieľom bolo pravdepodobne zjednodušenie trestného konania, jeho zrýchlenie a skrátenie tých procesných úkonov, ktoré boli zákonodarcom považované za príliš zdĺhavé. Ich zjednodušením sa v priestore malej a strednej kriminality s jasným skutkovým priebehom nijako nezhoršuje kvalita výsledku trestného stíhania. Takým to zjednodušením konania sú napr. možnosť podania ústnej obžaloby či povinnosť vytýčiť hlavné konanie v kratšej lehote a to do 6 týždňov. Už v kapitole 4.3. Nedostatky skráteného konania som

poukázala na dvojitvárnosť týchto ustanovení, ktoré na jednej strane trestné konanie urýchľujú, na druhej strane v mnohých prípadoch odradzujú štátneho zástupcu od ich navrhnutia a páchatel'a od vyjadrenia súhlasu s ich priebehom. V tomto svetle sa česká právna úprava javí ako dostatočná, akurát by jej mal byť v rámci trestného zákona poskytnutý väčší priestor a to práve v už spomínanej samostatnej hlave trestného poriadku.

6. Použitá literatura

6.1. Monografie

- CÍSAŘOVÁ, D., a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2004.
- FENYK, J. a kol. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918-1996*. Praha: C.H.Beck, 1997.
- HELLMANN: *Strafprozessrecht*. Potsdam: Springer, 2. Auflage, 2005.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010. Praha: Nakladatelství Leges, 2010.
- JOECKS, W. *Studienkommentar StPO*. München: C.H.Beck, 3. Auflage, 2011.
- MEYER-GOSSNER, L. *Strafprozessordnung*. Berlin: Verlag C.H.Beck, 54. Auflage, 2011.
- MUSIL, J a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 1999.
- MUSIL, J a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2007.
- PUTZKE. *Strafprozessrecht*. Berlin: Beck, 3. Auflage, 2011.
- SCHÄFER, G. *Die Praxis des Strafverfahrens*. Berlin: Verlag W. Kohlhammer, 6. Auflage
- SOTOLÁŘ, A. a kol.. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H.Beck, 1997.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001.
- ŠÁMAL, P. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 5. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 246.

6.2. Zákonné predpisy

- Doporučení Rady Evropy č. R(87)18, o zjednodušeném trestním řízení
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních slobod

- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16.12.1992 jako součást ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1993 Sb., v znění ústavního zákona č. 162/ 1998 Sb.
- Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- z. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 52/2009 Sb účinném ke dni 1.4.2009
- z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a jeho důvodová zpráva
- z. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- z. č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v znění neskorších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

6.3. Rozhodnutia súdu

- KRAJSKÝ SÚD V HRADCI KRÁLOVÉ, zo dňa 2. 2. 1998, sp. zn. 11 To 70/1998 (R 46/1999).
- UZNESENIE KRAJSKÉHO SÚDU V ČESKÝCH BUDEJOVICIACH zo 29. 3. 2002, sp. zn. 4 To 184/2002.
- UZNESENIA NAJVYŠŠIEHO SÚDU ČESKEJ REPUBLIKY zo dňa 13. 8. 2008, sp. zn. 7 Tdo 916/2008
- UZNESENIE KRAJSKÉHO SÚDU V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH zo dňa 20. 3. 1997, sp. zn. 4 To 183/97 (R 54/1997)

6.4. Odborné články

- CÍSAŘOVÁ, D., ČÍŽKOVÁ, J. Několik poznámek k otázce narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisům práva občanského. *Trestní právo*, 1998, č. 6, s. 9.
- FENYK, J. Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spavedlnosti. *Trestní právo*, 2001, roč. 5, s. 19.
- KUČERA, P. *Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí*. *Trestní právo*, 2009, roč. 7, s. 8.
- RIZMAN, S. , ŠÁMAL, P., SOTOLÁŘ, A., K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*, 1997, roč. 1, č.1.
- SOVÁK, Z. Zvláštní spůsoby řízení v aktuálním trestním řádu. *Trestní právo*, 1999, roč. 1, s. 9.
- SUCHÝ, O. Odklon v trestním řízení. *Právník*, 1991, č. 3, s. 251.
- VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. Restorativní justice – trestní politika pro 21. století? *Trestní Právo*, 2000, roč. 5, č. 1, s. 5.
- VANTUCH, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, roč. 6, č. 8, s. 400.
- VANTUCH, P. Dohoda o vine a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2009, roč. 11, s. 5.

6.5. Internetové zdroje

- www.cepprobation.org – < the European Organisation for Probation >
- www.justiz.nrw.de – < Justiz Portal Nordheim- Westfalen >
- www.mdj.brandenburg.de- < Ministerium der Justiz >

7. Zhrnutie

Témou diplomovej práce je podmienené zastavenie trestného stíhania a narovnanie ako formy odklonu v trestnom konaní. Na úvod práce vymedzujem pojem odklonu v trestnom konaní, jeho typy, účel a postavenie v rámci platnej právnej úpravy. Taktiež sa venujem historickému vývoju alternatívneho spôsobu riešenia trestných vecí, načrtla som skúsenosti krajín angloamerického práva s obdobnými inštitútmi i výsledky ich uplatňovania v praxi v iných právnych systémoch.

Jadro mojej práce tvoria dve kapitoly, každá pojednáva o jednom z odklonov, ktoré sú témou mojej práce. Kapitoly sa ďalej delia na podkapitoly, v ktorých sa venujem jednotlivým zákonom stanoveným podmienkam pre schválenie odklonu a opravným prostriedkom proti rozhodnutiam o nich.

V závere svojej práce porovnávam právnu úpravu v ČR s právnou úpravou v Spolkovej republike Nemecko. V rámci tejto kapitoly je krátky úvod do odklonov v nemeckej právnej úprave, konkrétnejšie sa venujem skrátenej konaniu. Pri spracovávaní jeho právnej úpravy som využila obdobnú štruktúru práce ako v predchádzajúcich kapitolách a síce samostatne spracované jednotlivé zákonné podmienky. Následne som na ilustráciu rozdielnych názorov na platnú právnu úpravu v SRN uviedla, v ktorých zákonných podmienkach možno vidieť jej nedostatky a ako sa odzrkadľujú pri využívaní skrátenej konania v praxi. V závere štvrtej kapitoly porovnávam obe právne úpravy.

8. Summary

The topic of my diploma thesis is to describe the Diversions in the Criminal Procedure with focus on the Conditional Discontinuance of the Criminal Prosecution and the Settlement. My diploma thesis are divided in 9 chapters. In the introduction I defined the concept of the Diversions, historical development and substance of the Diversions. I described also the types of the Diversions, but the topics of my diploma thesis are just two of them.

In the two main sections of the thesis I analysed the current legal regulations concerning of the Conditional Discontinuance of the Criminal Prosecution and the Settlement. I described in detail all the legal conditions, which should be completed, if the public prosecutor or the court of law can approve any Diversion.

The next chapter is aimed at the Institute of the Accelerated proceedings in Germany. I also apply a similar method to describe the legal conditions of the amended by act in german. I devoted of the explanation, which of legal conditions constitute the most weak points among the experts. Finally I compared the Czech current legal regulations and German current legal regulations.

9. Klúčové slová

Trestný poriadok
Trestné právo procesné
Zvláštne spôsoby konania
Restoratívna justícia
Odklony v trestnom konaní
Podmienené zastavenie trestného stíhania
Narovnanie
Skrátené konanie v SRN

9.1. Klúčové slová v angličtine

Code of Criminal Procedure
Criminal Procedural Law
Special Criminal Proceedings
Restorative Justice
Diversions in the Criminal Procedure
Conditional Discontinuance of the Criminal Prosecution
Settlement
Accelerated proceedings in Germany